

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Lucie Šimáková

Regulace užívání tabákových výrobků

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. David Kryška, Ph.D.

Katedra správního práva a správní vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 7. 7. 2016

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 7. 7. 2016

.....

Lucie Šimáková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu JUDr. Kryskovi za cenné rady, připomínky a také za čas, který mi věnoval.

Děkuji své rodině za nekonečnou podporu.

Obsah

Obsah	i
Úvod.....	1
1. Vývoj postoje k užívání tabákových výrobků a vývoj právní úpravy užívání tabákových výrobků	5
2. Východiska regulace užívání tabákových výrobků.....	16
2.1. Mezinárodněprávní východiska regulace užívání tabákových výrobků	16
2.2. Východiska regulace užívání tabákových výrobků v právu Evropské unie.....	19
2.3. Ústavní východiska regulace. Právo na ochranu zdraví v konfliktu se svobodou jednotlivce 27	
3. Účinná zákonná úprava užívání tabákových výrobků.....	29
3.1. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.....	29
3.1.1. Vymezení pojmů	38
3.2. Další zákony.....	45
4. Současné požadavky Evropské unie a trendy ve vybraných evropských zemích	53
4.1. Spojené království.....	53
4.2. Spolková republika Německo	54
4.2.1. Berlín.....	54
4.2.2. Bavorsko	55
4.2.3. Severní Porýní-Vestfálsko	55
4.3. Černá Hora	56
5. Aktuální vývoj změn v oblasti ochrany před tabákovým kouřem v České republice	58
5.1. Poslanecký návrh novely zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.....	59
5.2. Návrh nového zákona Ministerstva zdravotnictví ČR	60
6. Závěr	65
Použitá literatura	I
Abstrakt.....	XIII
Abstract	XIV
Regulace užívání tabákových výrobků – Regulation of using tobacco products.....	XV
Klíčová slova.....	XV
Key words	XV

Úvod

Chcete-li si v současné době zarezervovat stůl v restauraci, obsluha se vás pravděpodobně zeptá, zda máte zájem o stůl v kuřácké nebo nekuřácké části. Jste-li nekuřáci, zřejmě zvolíte nekuřáckou část.

Při příchodu si u vstupu do restaurace můžete všimnout grafického upozornění „stavebně oddělené prostory pro kuřáky a nekuřáky“.¹ Vstoupíte však do prostoru, v němž je, i přes výkonný systém odvětrávání, dost zakouřeno. Až obsluha vás zavede do výrazně menší části zařízení, kde je, jak se dozvíte z dalšího grafického značení, „kouření zakázáno“.² Zde je stále trochu cítit zápach z vedlejší místnosti a nyní i z vašich šatů, přesto popadajíc dech spokojeně přijímáte jídelní lístek od obsluhy vracující se trávit převážnou část své pracovní doby do kuřácké části restaurace.

Současný stav přinesla v roce 2010 novela zákona č. 379/2005 Sb., o ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů (dále jen tabákový zákon),³ kdy zákonodárce využil volnosti, kterou mu evropská úprava poskytuje, a ponechal tak provozovatelům možnost volby,⁴ zda jejich zařízení bude kuřácké, nekuřácké, nebo zda vytvoří stavebně oddělené prostory pro kuřáky. A tak došlo k naplnění závazků vůči Evropské unii bez toho, aby výrobci, restauratéri nebo stát utrpěli výraznější újmu.⁵

---

¹ Česká republika. O ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2005, roč. 2005, č. 379, 133. ve smyslu § 2 písm. u) a § 8 odst. 3 písm. c).

² Tabákový zákon ve smyslu § 8 odst. 3 písm. a).

³ Česká republika. Zákon, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů*. 2009, č. 305, 91.

⁴ Tabákový zákon ve smyslu § 2 písm. u).

⁵ Za rok 2011 vybral stát na spotřební dani z tabákových výrobků 44,986 mld. Kč, zdroj: Daně a kouření - kolik peněz získá stát za prodej cigaret a tabáku za rok. *Kuřáková plíce* [online]. 2012 [cit. 2015-06-07]. Dostupné z: http://www.kurakovaplice.cz/koureni_cigaret/poradna/353-dane-a-koureni-kolik-penez-ziska-stat-za-prodej-cigaret-a-tabaku-za-rok.html

V březnu roku 2015 prošel návrh novely tzv. tabákového zákona prvním čtením v Poslanecké sněmovně, dál již nepokračoval, neboť ministerstvo zdravotnictví vypracovalo zcela nový komplexní návrh zákona. Důležitou a nejvíce diskutovanou oblastí regulace obou návrhů je právě úplný zákaz kouření v restauracích, barech a podobných zařízeních. Ačkoli podíl kuřáků v dospělé populaci není v rámci zbytku Evropy příliš vysoký,⁶ počet kouřících dětí a mladistvých v Česku je alarmující,⁷ mezi zeměmi EU dokonce druhý nejvyšší hned po Lotyšsku.⁸ Výzkum z roku 2011 uvádí,⁹ že v České republice kouří 31% žáků ve věku 13-15 let a přes veškerá opatření tabákového zákona není problém pro mladistvé koupit si tabákové výrobky. Tři čtvrtiny kuřáků začínají kouřit již před osmnáctým rokem života.¹⁰ Tito kuřáci přitom nejčastěji kouří právě v restauracích, klubech, barech nebo na diskotékách. Uvádí se až 64% mladistvých, příležitostní mladiství kuřáci kouří téměř výhradně v těchto zařízeních (73%). Kdyby se v těchto zařízeních nesmělo kouřit, nezačala by s kouřením čtvrtina pravidelných a více než polovina příležitostných kuřáků.¹¹

---

⁶ podle *European health for all database* kouří v ČR přibližně 31% mužů a 20% žen starších 15 let. V roce 2000 byla v ČR spotřeba 1490,6 cigaret na osobu (srov. Švédsko s 902,4 cigaretami na osobu a Bulharsko s 2792,6 cigaret na osobu za daný rok), dlouhodobě se přitom pohybuje kolem 1500 cigaret na osobu za rok. Zatímco dospělých kuřáků mužů meziročně mírně ubývá, počet žen kuřáček je přibližně neměnný. Zdroj: KOZÁKOVÁ, Eliška. ANALÝZA: Kouření a úmrtnost v EU a ČR. In: [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=530

⁷ SOVINOVÁ, Hana, CSÉMY, Ladislav. STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV, Praha. *Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice* [online]. 2008 [cit. 2015-03-17]. ISBN 80-7071-230-9. s. 10. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czsp/aktuality/Koureni_20a_20Alkohol.pdf

⁸ SLÍŽ, Miroslav, BERGEROVÁ, Sabina, PRCHLÍK, Václav, HOLANOVÁ, Šárka. *Zákon o zákazu kouření v restauracích uchrání před závislostí 30% nezletilých kuřáků* [online]. Fakulta sociálních věd UK. Katedra marketingové komunikace a public relations. 2013-01-29. s. 5. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://markething.cz/files/TZ_Ipsos_FSV%20UK_Kou%C5%99en%C3%AD%20mlad%C3%BDch%20lid%C3%AD_29_01_2013.pdf

⁹ MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zdraví 2020. Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí: Příloha č. 1.* 2014, 181 s. s. 14. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Verejne/obsah/zdravi-2020_3016_5.html

¹⁰ Čísla a fakta o kouření. In: [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.exnico.com/cisla-a-fakta-o-koureni/>

¹¹ SLÍŽ, Miroslav, BERGEROVÁ, Sabina, PRCHLÍK, Václav, HOLANOVÁ, Šárka. *Op. Cit.* s. 3.

Je tedy zřejmé, že úplný zákaz kouření na veřejných místech by neměl za následek pouze eliminaci působení pasivního kouření na nekuřáky, ale pravděpodobně by řada především mladistvých s kouřením vůbec nezačala. Je třeba uvážit vliv prostředí na vyvíjející se jedince, kteří se chtějí stát součástí sociální skupiny, a to již od raného věku.

V případě úplného zákazu se restauratěři obávají poklesu návštěvnosti a uvádějí, že pokud by se zákaz vztahoval pouze na zařízení poskytující stravovací služby, raději by vařit přestali a zachovali by kuřácké prostory.¹² Průzkumy přitom ukazují, že lze očekávat spíše mírný nárůst návštěvnosti, neboť jen pro čtvrtinu kuřáků je kouření v restauracích důležité a velká část z nich se vyjadřuje kladně k úplnému zákazu kouření v restauracích.¹³

Omezení kouření na vybraných místech je hlavní oblastí probíhajících změn a zároveň stěžejním konfliktem doprovázejícím tvorbu nového zákona. Jsem přesvědčena, že by nekuřáci neměli být omezováni na úkor kuřáků. Užívání tabákových výrobků je sociální, zdravotní, ekologický a ekonomický problém.¹⁴ Ve své práci si kladu za cíl předložit užívání tabákových výrobků jako oblast vyžadující právní regulaci. Klasifikací termínů užívaných právními předpisy upravujícími danou oblast objasňuji zejména vývoj, který musí být právní úpravou reflektován. Snažím se analyzovat současnou právní úpravu v ČR, porovnat její rozsah s úpravami vybraných evropských států, a též s požadavky, které na členské státy klade Evropská unie a s požadavky mezinárodněprávními. Předkládám znění novely zákona a znění vládního návrhu zákona, hodnotím je a navrhuji další řešení problému. Touto prací bych ráda ukázala, jak se právní úprava v této oblasti vyvinula ze zcela chybějící až k dnešní a budoucí přísné regulaci, která směřuje primárně k ochraně zdraví osob. Mým cílem je uvážit, zda a do jaké míry

---

¹² Plán zakázat kouření jen tam, kde se vaří, ministerstvo stáhlo. In: [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/293556-plan-zakazat-koureni-jen-tam-kde-se-vari-ministerstvo-stahlo/>

¹³ SLÍŽ, Miroslav, BERGEROVÁ, Sabina, PRCHLÍK, Václav, HOLANOVÁ, Šárka. *Op. Cit.* s. 12-13.

¹⁴ TOMÁŠ, Miroslav. Vedlejší efekty tabákového průmyslu: Nepříjemná pravda o tabákovém průmyslu. *Exkuřáci: Společně k nezávislosti* [online]. 2013, 11. 5. 2013 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.exkuraci.cz/novinky/vedlejsi-efekty-tabakoveho-prumyslu.aspx>

je nutné regulovat užívání tabákových výrobků a zda nový zákon může naplnit závazky, které byly stanoveny, zda může dostát požadavků Evropské unie.

Tématem regulace užívání tabákových výrobků jsem se začala zabývat zprvu na základě pozorovaných rozdílů mezi vnitrostátními úpravami různých států a z důvodu ochrany zdraví. Potom jsem začala sledovat vývoj prací na novém tabákovém zákonu, politické diskuze, názory veřejnosti a situaci v jiných státech Evropské unie. Tuto oblast právní úpravy shledávám zajímavou s ohledem na její aktuální rozvoj a především proto, že se dotýká života každého jednotlivce.

1. Vývoj postoje k užívání tabákových výrobků a vývoj právní úpravy užívání tabákových výrobků

Tabák přivezla do Evropy druhá výprava Kryštofa Kolumba, z provincie Tobacco na ostrově San Domingo.¹⁵ Popularitu tabáku v Evropě zajistil francouzský velvyslanec v Portugalsku Jean Nicot de Villemain,¹⁶ který v roce 1560 poslal na francouzský královský dvůr Kateřině Medičejské semena a rozdrcené listy tabáku, aby je používala k léčení migrény.

V 16. století se rostliny tabáku pěstovaly původně pro lékařské účely a jako okrasné rostliny ve šlechtických zahradách. V roce 1568 se proto dostal tabák i do šlechtických zahrad v Uhrách a odtud do Čech. Apatykáři ho pěstovali na zahrádkách a používali jej k hojení otevřených ran. Pěstování se u nás rozšířilo, když se zde začal tabák kouřit a šňupat.

Šňupání tabáku přišlo do Čech z Portugalska a Španělska, rozšířilo se nejprve mezi šlechtou, ale brzy je následovaly i nižší třídy. Naopak kouření se šířilo zdola. Kouření tabáku do Čech přinesli žoldnéři Fridricha Falckého během třicetileté války. V Anglii zatím jeho tchán král Jakub I. napsal v roce 1604 brožuru proti kouření a je tak znám jako vůbec první, kdo upozorňoval na nebezpečnost tohoto zlovyku a bojoval proti němu.

---

¹⁵ Kryštof Kolumbus si o kouření tabáku a návyku na něj udělal poznámku do svého deníku, r. 1492: „*Jsou to suché byliny, které jsou zabaleny do právě tak suchého velkého listu ... na jednom konci se to zapálí, na druhém se saje a vdechnutím pije kouř. Ten opojuje a uspává, zároveň však osvěžuje ... I mnozí Španělé je kouří, když jsem je pro tyto barbarské mravy káral, odpovídali, že se již tohoto požitku nemohou vzdát. Je mi záhadné, jaký užitek z toho mohou mít.*“

Zdroj: KUBÁNEK, Vladimír. *Tabák a tabákové výrobky: (historie, pěstování, zpracování, legislativa)*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2009, 160 s. ISBN 978-80-7399-898-1.

„*Domorodí Američané používali tabák jako narkotikum a také k náboženským účelům. Kouřili jej v dýmkách, ve smotcích, žvýkali jej i šňupali.*“

Zdroj: ČAPEK, Alois. *Tabák v Čechách: kouření a šňupání, pěstování, zpracování a zdaňování tabáku, jakož i vývoj jeho monopolu, jeho spotřeby a výnosu*. V Praze: Technické knihkupectví a nakladatelství, 1947, 414 s.

¹⁶ Odtud vědecký název *Herba Nicotiana* a později pojmenování pro návykovou látku nikotin.

Historik Zikmund Wintz zmiňuje, že první dýmky (sám je označuje jako „trubičky na tabák“) byly v jednom pražském inventáři uvedeny poprvé v roce 1622. Rozmach kouření nastal po vestfálském míru, avšak roku 1658 bylo českým sněmem zakázáno.¹⁷ Lid však kouřil nadále, a tak se zrodila myšlenka využít tohoto návyku k získání příjmů pro zemskou pokladnu.¹⁸

Již v letech 1664-1665 byla uvalena daň na německý tabák. Byla velmi vysoká (znamenal 40% zdražení tabáku), což mělo za následek nikoli pokles kuřáctví, nýbrž rozmach pašeráctví především v pohraničních oblastech. Výnos daně byl proto nepatrný a vzrostlo množství tabáku pěstovaného v Čechách, neboť z domácí sklizně se dávka zatím neplatila. 20. května 1701 byl patentem Leopolda I. zaveden tabákový monopol. V 18. století v důsledku zadlužení habsburské monarchie bylo zcela zakázáno pěstovat v Čechách tabák (1734) a stát bojuje proti pašování. Na přelomu 18. a 19. století přebírá císař Josef II. nasazuje vysokou spotřební daň. Celní a monopolní řád z 11. července 1835 (účinnost od 1. dubna 1836) jednotně upravil tabákový monopol v rakouských zemích.

V zápisu v Příbramské kronice z konce 18. století se objevuje zmínka o první zákazové tabulce ve znění: „Kouření tabáku na veřejných místech i v ulicích městských se přísně zapovídá.“ Určitá omezení tedy existovala na úrovni obcí, stát však žádné zákazy nevydal, neboť tabák stále chápal jako zdroj příjmů.¹⁹

První cigaretu si do papírové tyčinky od střelného prachu ubalil egyptský voják v roce 1832, v roce 1843 se ve Francii začínají cigarety vyrábět a vytlačují ostatní způsoby

---

¹⁷ V některých zemích bylo kouření trestáno. Nepomáhaly však pokuty, ani církevní klatba. V Rusku a Turecku se trestalo dokonce smrtí. Šňupání se zákaz netýkal.

¹⁸ Proti kouření a šňupání vystupovala nejprve církev, „papež Urban VIII. pohrozil v roce 1624 klatbou každému, kdo by se opovážil v kostele šňupati ... v Bernu zřízen byl za tím účelem zvláštní soud tabákový.“ Zdroj: VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na Radě říšské zastoupených se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní země Koruny České*. Praha: F. X. Veselý, 1899, 986 s., s. 1.

¹⁹ KUBÁNEK, Vladimír. *Op. Cit.* s. 8.

užívání tabáku. Ve stejném roce se v Hodoníně začínají vyrábět doutníky a od roku 1860 pak krátké cigarety bez filtru.²⁰

V roce 1918 vzniklo Československo. V důsledku recepčního zákona č. 11/1918 Sb. převzalo mimo jiné celní a monopolní řád z roku 1835 do své právní úpravy a pomocí československé tabákové režie (tj. označení pro monopol Ministerstva financí) převzalo státní tabákové továrny a státní trafiky.²¹ Nejvyšším správním úřadem pro tabákovou režii bylo ministerstvo financí, v jejím čele stál šestičlenný správní sbor zřízený vládním nařízením z 25. září 1924, kterým se provádí zákon o úpravě hospodaření ve státních závodech, ústavech a zařízeních, jež převahou nemají plnit úkoly správní.²² Ústřednímu ředitelství tabákové režie se sídlem v Praze byly podřízeny továrny v Čechách, na Moravě, na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Do 1. února 1925 byl prodáván tzv. limitní tabák, tj. tabák za sníženou cenu pro některé skupiny spotřebitelů, zejména pro vojáky.

Po Mnichovské dohodě se část území republiky stala součástí správního celku říšské župy Sudety a tabákové továrny na tomto území se dostaly pod správu „Zentrale der sudetenländischen Tabakfabriken“. Celní hranice mezi Protektorátem Čechy a

---

²⁰ Cigarety znamenaly velký nárůst spotřeby tabáku v Rakousku-Uhersku, nejvíce se vykouřilo v Čechách a v Haliči. Meziroční nárůst mezi roky 1895 a 1896 byla 3%.

Zdroj: KUBÁNEK, Vladimír. *Op. Cit.* s. 11.

²¹ Celní zákon dokonce obsahuje vymezení pojmů jako „tabákový výrobek“ apod., nicméně výklad vychází především z obvyklého užití. Zajímavostí také je, že tabáková režie vydávala zvláštní druhy tabákových výrobků ve speciálních obalech u příležitosti vánoc nebo tělocvičných slavností, což svědčí o tom, že tehdejší lékařské poznatky o škodlivosti kouření nebyly něčím, co by stát bral při své zákonodárné činnosti v potaz, a nadále tak přetrvává postoj státu k tabáku jako ke zdroji příjmů. Tabák je známkou vyšší životní úrovně, zejména pak v 50. letech, kdy již nebyl tabák na příděl, kouřili všichni a všude.

Zdroj: *Slovník veřejného práva československého*. Brno: Polygrafia, 1939-1948, 1091 s., s. 871-873.

Přednostní nárok na udělení trafiky měli legionáři z 1. světové války. Naopak vyloučeny byly osoby odsouzené za majetkové a důchodkové trestné činy, nebo takové osoby, jimž bylo v minulosti vedení obchodu odňato pro nepoctivost.

V letech 1922 a 1924 vynesla tabáková daň 1 576 milionů korun a 1 744 milionů korun. V roce 1928 se prodejem tabákových výrobků v Československu živilo 43 640 trafikantů, 437 skladníků a 1 250 pomocných sil.

Zdroj: KUBÁNEK, Vladimír. *Op. Cit.* s. 11, 12.

²² KUBÁNEK, Vladimír. *Op. Cit.* s. 12.

Morava a nacistickým Německem byla zrušena 30. září 1940 a Protektorát se stal součástí německé celní unie. Zbylé hranice střežila německá pořádková policie. Na zbytku území továrny pokračovaly ve výrobě za využití zásob československé tabákové režie, až byla výroba omezena, neboť jednak došly zásoby tabáku, jednak byly některé továrny převedeny na válečnou výrobu. Říšskými zákony byla zavedena tabáková daň, čímž skončila existence československého tabákového monopolu a z tabákové režie se stal soukromý podnikatel. Byl také zaveden tzv. „lístkový systém“. Oproti lístku směl každý dostat konkrétní množství konkrétní suroviny, v případě tabáku šlo o tzv. „tabačenky“,²³ přičemž Němci dostávali více lístků než Češi.²⁴ Pěstování tabáku pro vlastní potřebu vzhledem k nedostatku zásob povolila od 4. dubna 1944 vyhláška ministerstva zemědělství a lesnictví.

Lze tedy shrnout, že až do konce druhé světové války se stát zabýval spíše zisky z tabáku, o regulaci kouření lze hovořit spíše na úrovni obcí, a ani zde se nejednalo

---

²³ Tabačenky byly zavedeny od 1. října 1940, přiděl činil 60 cigaret na týden, v létě 1942 pak 40 cigaret na týden a od dubna 1943 jen 35 na týden. Příděl lístků dostávali všichni muži, i nekuřáci, nad 18 let mimo vězňů, bláznů a židů. Češi proto s lístky obchodují, někteří kuřáci tajně pěstují tabák doma. Zdroj: KUBÁNEK, Vladimír. *Op. Cit.* s. 17, 18.

²⁴ Zajímavostí je, že Adolf Hitler byl velkým odpůrcem kouření, a to zvláště poté, co němečtí vědci potvrdili spojitost kouření s mnoha závažnými chorobami. Kuřáctví považoval za slabost, která narušovala schopnost armády kvůli četným úmrtím vojáků, ale i reprodukční schopnost árijských rodin, neboť vědci potvrdili také, že matkám kuřačkám se častěji rodí mrtvé děti, a že v mateřském mléce je obsažen jedovatý nikotin. V roce 1910 byla v Trutnově založena „Federace německých odpůrců tabáku“, v roce 1920 v Praze pak „Federace německých odpůrců tabáku v Československu“. V Německu vycházela řada časopisů informujících o nemocech způsobených kouřením, obsahovaly i plakáty znázorňující škodlivé následky. Policii a vojákům SS bylo zakázáno kouřit během služby, kouřit se nesmělo ve školách a ženám bylo přísně zakazováno tak činit. Po ženách následovaly osoby mladší 18 let, od roku 1944 bylo zakázáno kouřit v autobusech a příměstských vlacích kvůli obavě z pasivního kouření. Omezena byla také reklama na tabák a byla pořádána školení mající za cíl pomoci vojákům se zanecháním tohoto zlovyku. Ač se v počátku kampani příliš nedařilo, v letech 1939-1941 doznaly snahy nacistických protitabákových aktivistů úspěchu. Po 2. světové válce se situace zcela obrátila, když do Německa dorazily tisíce tun tabáku jako součást Marshallova plánu.

Zdroj: Anti-tobacco movement in Nazi Germany. *Wikipedia* [online]. 2009 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-tobacco_movement_in_Nazi_Germany?oldid=319254846

primárně o ochranu zdraví, jako spíše majetku, neboť kuřáci byli častými původci požárů.²⁵

V první polovině 20. století byli kuřáci společensky přijímáni, nebyli považováni za toxikomany, ač dopady tohoto škodlivého chování byly přinejmenším odborné veřejnosti již známy. Teprve v 50. letech si společnost začala uvědomovat, že tabákový kouř neohrožuje pouze kuřáky samotné, ale že má vliv i na osoby tabákovému kouři vystavené – hovoříme tedy o pasivním kouření.²⁶

Brožura Výzkumného ústavu zdravotnické osvěty „Kouřit či nekouřit?“ z roku 1957 uvádí, že „*tabakismus není zase tak zhoubný, přece však zdaleka není zase tak nevinný. Jedovatost nikotinu se dá srovnat s účinky kyanovodíku. Jedna kapka čistého nikotinu usmrtí králíka, pět kapek velkého psa. Smrtelná dávka pro člověka je 5 mg*“.²⁷ Autor se pozastavuje nad tím, že jedině člověk ze všech živých tvorů je schopen vědomě a dobrovolně přijímat do těla jed. Dále uvádí případy otravy mateřským mlékem, kdy kojenci zemřeli po požití mléka od matky kuřačky. Jako další škodlivinu uvádí také dehet jako původce rakoviny.²⁸

---

²⁵ Že kouření je návyk zdraví škodlivý, však bylo v meziválečném období již známo. Ve 30. letech vyšlo několik článků k této problematice například v měsíčníku Zdraví lidu. Např. v roce 1933 článek „O černé kávě a kouření“ zmiňuje „*otravy vyvolané nikotinem*“. Těmito otravami míní závislost uživatelů tabáku na této látce a upozorňuje na onemocnění zapříčiněná užíváním tabáku (např. zvýšení krevního tlaku, arteriosklerózu apod.). Dr. Slabihoudek dokonce v článku radí, jak se vyvarovat závislosti.

SLABIHOUDEK, F. 1933. O černé kávě a kouření. *Zdraví lidu: zdravotnický měsíčník Čsl. Červeného kříže*. (11). ISSN 1802-9655.

Kouření jako jednu z nejčastějších příčin arteriosklerózy uvádí ve svém článku rovněž MUDr. Helbichová. HELBICHOVÁ, 1938. Nemoci srdce a cév. *Zdraví lidu: zdravotnický měsíčník Čsl. Červeného kříže*. (16). ISSN 1802-9655.

²⁶ BEČKOVÁ, Ilona, VIŠŇOVSKÝ, Peter. *Farmakologie drogových závislostí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1999, 112 s. ISBN 80-7184-864-6., s. 106.

²⁷ Tabakismus je pojem označující závislost na tabáku, která nejčastěji začíná jako závislost psychosociální a po čase se obvykle stává závislostí drogovou.

Zdroj: ŠIMON, Jaroslav. *Doporučené postupy pro praktické lékaře: Tabakismus*. Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, 2002. Dostupné také z: <http://www.cls.cz/dp>

²⁸ PAVLÍK, Ivo. *Kouřit či nekouřit?*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1956, 15 s. S. 3, 8, 10, 12.

Přes tuto znalost zůstal tabák především ceněnou komoditou,²⁹ kterou bylo třeba mít pod kontrolou co do pěstování, výroby i prodeje. Je třeba připomenout, že v Československu přetrval tabákový monopol až do roku 1993.³⁰

Postoj společnosti ke kuřáctví byl tedy liberální již od počátku a dopady kuřáctví na lidské zdraví byly brány na lehkou váhu až do doby poměrně nedávné. Ačkoli již Všeobecný slovník právní z roku 1899 zmiňuje zdravotní policii, která má potlačovat a odstraňovat „*veškeré zdraví škodlivé vlivy*“, není patrné, že by tím bylo míněno i potírání tabakismu. Co do zlepšování kvality ovzduší zabývala se pouze vnějším prostředím.³¹

Přesto se již v tomto období objevilo první omezení kouření v konkrétním prostoru – v osobních vlcích. V jejich vozech se zásadně zakazovalo kouřit. Výjimkou byly vozy nebo prostory označené jako kuřácké. Kouřit se dále zakazovalo v „*čekárnách, útulcích pro matky s dětmi a v kulturních střediscích*“. Porušení zákazu se trestá pokutou ve výši 30 korun. Stejnou pokutou se trestá kouření v restauračních vozech, ve kterých platí zákaz kouření bez výjimky.³²

O „normálnosti“ tabakismu v tomto období svědčí i fakt, že se výslovně upravovalo právo válečných zajatců užívat tabák. V zajateckých táborech měly být zřízeny „*kantiny, kde si váleční zajatci mohli opatřit potraviny, předměty běžné potřeby, mýdlo a tabák*“. K tomuto účelu měli navíc dostávat peněžní příspěvky.³³

---

²⁹ „...z toho všeho je vidět, že se spotřeba tabáku stala u nás v posledních dvou stoletích velmi důležitým národohospodářským činitelem, jedním z pilířů státních financí a živitelem tisíců rodin.“

Zdroj: ČAPEK, Alois. *Tabák v Čechách: kouření a šňupání, pěstování, zpracování a zdaňování tabáku, jakož i vývoj jeho monopolu, jeho spotřeby a výnosu*. V Praze: Technické knihkupectví a nakladatelství, 1947, 414 s., s. 6.

³⁰ Česká republika. Zákon o zrušení státního tabákového monopolu a o opatřeních s tím souvisejících. *Sbírka zákonů*. 1993, č. 303, 77.

³¹ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na Radě říšské zastoupených se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní země Koruny České*. Praha: F. X. Veselý, 1899, 986 s., s. 784-785.

³² Československo. Vyhláška ministerstva dopravy o železničním přepravním řádu. *Sbírka zákonů*. 1964, č. 132, 57.

³³ Československo. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války. *Sbírka zákonů*. 1954, č. 65, 40.

V lesích se sice zakazovalo rozdělovat oheň, kouření však výslovně zakázáno nebylo.³⁴

Z toho lze dovodit, že ochrana před tabákovým kouřem byla v této době stále takřka nulová, kuřáctví zcela běžné, ba očekávané u dospělé populace. Přestože souvislost mezi kouřením a rakovinou byla bezpečně prokázána již v roce 1923, kdy v Anglii byl již 15 let zakázán prodej tabákových výrobků dětem,³⁵ v Československu můžeme stále hovořit spíše o právu užívat tabák.

Změnu přinesl až zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi schválený 28. března 1989 a nabyt účinnosti dne 1. července 1989.³⁶

Tento zákon označil kouření za „jinou toxikomanii,“ negativní jev, který způsobuje „značné společenské škody, zejména poškozování zdraví občanů“, a to kuřáků i nekuřáků vystavených účinkům kouření. Uložil povinnosti orgánům, organizacím a občanům prodávajícím zboží nebo poskytujícím služby. Ochrana před účinky užívání tabáku měla být uskutečňována především objasňováním škodlivosti, působením na děti a mládež ve školách a vedením ke zdravému způsobu života

Není bez zajímavosti, že v počátku účinnosti tohoto zákona byla věková hranice pro zákaz prodeje stanovena na 16 let, zatímco u alkoholu to od začátku bylo 18 let. Až po novelizaci zákona se hranice zvýšila na 18 let i u tabákových výrobků,³⁷ a existovala-li pochybnost, že se jedná o osobu mladší 18 let a tato se neprokázala úředním dokladem, byl prodejce povinen odepřít prodej tabákových výrobků takové osobě. Zákonným zástupcům nezletilých byla navíc uložena povinnost „dbát dodržování zákazů týkajících

---

³⁴ DELONG, Vladimír. *Československé socialistické správní právo: Zvláštní část*. Praha: Ústav státní správy, 1971, 263, [1] s., s. 187.

³⁵ GILMAN, L. Sander, ZHOU XUN. *Příběh kouře: člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*. Vyd. 1. Praha: Dybbuk, 2006, 457 s. ISBN 80-86862-23-2.

³⁶ Česká socialistická republika. Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. In: *Sbírka zákonů*. 1989, č. 37. 10. ve vyhlášeném znění.

³⁷ Do 1. září 1999 byl zakázán prodej tabákových výrobků osobám do 16 let, až zákonem č. 190/1999 Sb. byla tato hranice zvýšena na 18 let a takto zůstala dodnes.

Zdroj: VETEŠNÍK, Pavel a Luboš JEMELKA. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-399-8. 352 s. s. 17.

se nezletilých.“ Zakazovalo se kouření v prostředcích osobní železniční a ostatní vnitrostátní hromadné dopravy osob,³⁸ dále v prostorách určených pro cestující, při práci,³⁹ na schůzích, poradách a jednáních konaných v uzavřených prostorách, v pracovních prostorách sdílených s nekuřáky, ve zdravotnických zařízeních, ve školách, v kulturních a uzavřených sportovních zařízeních s výjimkou prostor pro kouření vyhrazených, v prostorách zařízení společného stravování s výjimkou těch, které jsou vyhrazené pro kuřáky.⁴⁰ Obec v samostatné působnosti mohla omezit nebo zcela zakázat obecně závaznou vyhláškou v určité době na určitých místech prodej tabákových výrobků v zařízeních veřejného stravování, v prodejnách potravin nebo na jiných veřejnosti přístupných místech. Do 1. dubna 1995 mohla zakázat i vystavování tabákových výrobků ve výkladních skříních.

Organizace jsou povinny přijímat opatření k ochraně před škodami způsobenými kouřením, přijímat návrhy, připomínky a doporučení orgánů, které se touto ochranou zabývají a kontrolovat dodržování zákonných zákazů a omezení. Na obalech tabákových výrobků je výrobce povinen upozornit na škodlivost kouření.

Osobám závislým na nikotinu se měla poskytnout léčebně preventivní péče ve zdravotnických zařízeních, pakliže ji jejich stav vyžadoval. Dále pak zákon obsahoval omezující opatření ukládání pokut podle tohoto zákona a postih podle jiných právních předpisů, z nichž ne všechny lze aplikovat na ochranu občanů před vlivy kouření. Tento zákon se velkou měrou zaměřuje na ochranu před alkoholem a jinými návykovými látkami, mezi které řadí nikotin pouze, je-li to výslovně stanoveno. Právnícké osobě bylo možné za porušení zákonného zákazu, omezení nebo povinnosti uložit pokutu ve výši až do 50.000 korun, fyzické osobě prodávající zboží nejvýše 5.000 korun.⁴¹ Od novely číslo 40/1995 Sb. obsahoval zákon také zákaz propagování kouření v hromadných

---

³⁸ Objevuje se zde pojem „vyhrazené vozy“, pro které je zákonem stanovena výjimka a kouření zde je umožněno.

³⁹ Tehdy pakliže by důsledkem kouření při práci mohlo dojít k ohrožení života, zdraví nebo majetku.

⁴⁰ Tam, kde není stavebně oddělená jídelna pro kuřáky, zakazuje se kouřit v době určené pro podávání snídaní, obědů a večeří.

⁴¹ Česká socialistická republika. Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. In: *Sbírka zákonů*. 1989, č. 37. 10.

informačních prostředcích. Ještě v roce 1992 mohli diváci vidět televizní reklamu na cigarety bez varování. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání z roku 1991 uložil tabákovým společnostem povinnost uvádět v průběhu televizní reklamy obsah dehtu a nikotinu ve výrobku.⁴² Další změny přinesl zákon o zrušení státního tabákového monopolu,⁴³ ale předtím než nabyl účinnosti, byl schválen zákon o regulaci reklamy,⁴⁴ který zcela zakázal tabákovou reklamu v televizi a tabákovou reklamu v rozhlase mimo dobu mezi 22. a 6. hodinou – tuto výjimku zrušil až v červenci 2001. Zakázal také cílit tabákovou reklamou na nezletilé nebo nebádat ke kouření. Novela v roce 2002 pak ještě více zpřísnila ochranu nezletilých osob a zakázala distribuovat vzorky mezi veřejnost. Reklama, kromě toho, že nesměla zobrazovat osoby mladší 18 let, musela navíc splňovat podmínku, aby zobrazení figuranti byli zdánlivě starší 25 let. Objevuje se také první významné omezení tiskové reklamy – nesmí se objevit v tisku určeném převážně osobám mladším 18 let a navíc také na plakátech poblíž (až 300 metrů) míst určených převážně těmto osobám (školy, hřiště, domy dětí a mládeže aj.). Zákon o regulaci reklamy požadoval, aby tištěná reklama zahrnovala varování v podílu 20% celkové plochy reklamy, stanovil jeho umístění, písmo a jednotné znění: „Ministerstvo zdravotnictví varuje: kouření způsobuje rakovinu.“

Zákon o potravinách a tabákových výrobcích z roku 1997,⁴⁵ spolu s vyhláškou, která ho provádí,⁴⁶ ukládá povinnost uvádět označení druhu tabákového výrobku na obale (vyhláška přitom obsahuje definice jednotlivých druhů tabákových výrobků) a dále průměrný obsah dehtu a nikotinu a množství (v kusech nebo gramech podle druhu) v balení. Vyhláška také uvádí znění a rozsah varování, které musí být na obale umístěno.

---

⁴² Československo. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů*. Ročník 1991, částka 91, číslo 468.

⁴³ Česká republika. Zákon o zrušení státního tabákového monopolu a o opatřeních s tím souvisejících. In: *Sbírka zákonů*. Ročník 1993, částka 77, číslo 303.

⁴⁴ Česká republika. Zákon o regulaci reklamy. In: *Sbírka zákonů*. 1995, č. 40, 8.

⁴⁵ Česká republika. Zákon o potravinách a tabákových výrobcích. In: *Sbírka zákonů*. 1997, ročník 1997, částka 37, číslo 110.

⁴⁶ Česká republika. Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se provádí § 18 písm. a), d), j), k), l) a m) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro tabákové výrobky. In: *Sbírka zákonů*. 1997, ročník 1997, částka 109, číslo 325.

Tento zákon se dočkal novely v květnu 2016. Podrobněji se této změně věnuji v kapitole o nové právní úpravě užívání tabákových výrobků.

Důležitou formou reklamy je také sponzoring. Na konci 60. let 20. století se objevila nová příležitost nejen pro producenty tabáku – sponzoring týmů Formule 1, rallye a dalších motoristických sportů. Úplně prvním sponzorem ve světě Formule 1 se stal výrobce cigaret Gold Leaf, čímž pokryl velkou část finančních příjmů stáje Lotus. Podíl tabákové reklamy byl už od počátku velmi výrazný. Asi nejviditelnější značkou v seriálu Grand Prix Formule 1 byla, a dodnes je, značka Marlboro, která v průběhu historie závodu sponzorovala postupně stáj Ferrari, McLaren, BRM a další, a to vždy na nejviditelnějších, tedy také nejdražších, místech vozu. Po Marlboro se na bočnicích vozů začaly objevovat také značky West, Lucky Strike, Camel aj. Producenti tabákových výrobků se stali zdrojem většiny financí ve světě Formule 1 na dlouhou dobu a měli rozhodující vliv na dění ve stájích – McLaren se po roce 1974 jmenoval Marlboro Team Texaco.⁴⁷ Některé státy po roce 2000 některé státy zpřísnily úpravu sponzoringu ve vztahu k tabáku. Pro závody konané v těchto zemích upravil McLaren logo titulárního sponzora tak, že ponechal pozadí a styl písma a nahradil logo West křestním jménem pilota.⁴⁸ Evropská směrnice z roku 2003 znamenala pro členské státy, které tak dosud neučinily, povinnost zpřísnit úpravu tabákové reklamy a sponzoringu.⁴⁹ V praxi to znamenalo, že loga tabákových výrobců od 1. srpna 2005 nesmí být umístěna na vozech na žádném z evropských závodních okruhů. „Bylo však zjištěno, že několik členských států zavedlo výjimky ze zákazu sponzorství pro některé velké akce velkého hospodářského významu“ – konkrétně se jednalo o závody Formule 1 a motocyklů Grand Prix. Po zásahu Komise došlo ke změně předpisů i v těchto státech. V zemích mimo

---

⁴⁷ FENDRYCHOVÁ, Michaela. Reklama, sponzorství a jejich vliv na podobu Formule 1. In: *Svět formule* [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.svetformule.cz/clanek/4380-Reklama-sponzorstvi-a-jejich-vliv-na-podobu-Formule-1/>

⁴⁸ STRNAD, Martin. "Zákaz tabákové reklamy" aneb jak je to doopravdy... In: *EPrávo* [online]. 2002 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakaz-tabakove-reklamy-aneb-jak-je-to-doopravdy-17107.html>

⁴⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/33/ES ze dne 26. května 2003 o sblížování právních a správních předpisů členských států týkajících se reklamy na tabákové výrobky a sponzorství souvisejícího s tabákovými výrobky. In: *Věstník L 152*. ročník 2003, 2003/33/ES.

Evropskou unii, které závody konají, nebyl tabákový sponzoring v sezónách 2006 – 2007 zakázán už jen v Číně, Bahrajnu a Monaku.⁵⁰ Nicméně stáj Ferrari uvádí jako hlavního sponzora pro sezónu 2015 Marlboro, s nímž má smlouvu až do roku 2018. Vůz této stáje má v současné době červenou barvu korespondující s barvou loga Marlboro a logo Scuderia Ferrari (stáj Ferrari) ne náhodou připomíná logo známé značky cigaret.⁵¹

Závěrem lze říci, že zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi z roku 1989 byl první skutečnou regulací užívání tabákových výrobků na území českého státu, a přinesl do běžného života určité změny. Obsažené normy byly prvním krokem k účinné regulaci, ačkoli úprava regulace tabakismu byla poměrně stručná. Přesto znamenal tento zákon zvýšení preventivní ochrany zdraví obyvatel a vytvořil prostředí k dalšímu zpřísnování regulace této oblasti. Kladně hodnotím zejména obsažené preventivní působení na děti a mládež, které by mělo být základním požadavkem státu na společnost, stejně jako omezení kouření na některých místech. Stejně tak regulaci tabákové reklamy lze pozorovat v 90. letech a ve vysoké míře pak až po roce 2003 na základě požadavků Evropské unie.

---

⁵⁰ Zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru - Zpráva o provádění směrnice o reklamě na tabákové výrobky (2003/33/ES). Brusel, ročník 2008, KOM/2008/0330.

⁵¹ Formula One sponsorship liveries. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-02-16].

Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Formula_One_sponsorship_liveries

2. Východiska regulace užívání tabákových výrobků

Česká republika se zavázala plnit některé mezinárodní a evropské závazky, ale především ctít svobody a práva svých občanů a všech jedinců. Z těchto závazků pak musí vycházet zákonodárce, chystá-li se vytvořit normy regulující určité chování. V následujících podkapitolách se věnuji právě těmto závazkům.

2.1. Mezinárodněprávní východiska regulace užívání tabákových výrobků

Rámcová úmluva o kontrole tabáku

V roce 2003 přijala Světová zdravotnická organizace (dále jen WHO) Rámcovou úmluvu o kontrole tabáku (WHO Framework Convention on Tobacco Control), první právně závazný dokument v historii WHO, představující účinný mezinárodní nástroj ochrany veřejného zdraví před zájmy tabákového průmyslu.⁵² Přinesla signatářským státům nové právní možnosti při kontrole užívání tabákových výrobků, ať už jde o daňová opatření ke snížení poptávky po tabáku, regulovat složení tabákových výrobků nebo reklamu na tabákové výrobky. Prezident Václav Klaus ratifikoval úmluvu až 2. května 2012, tj. osm let poté, co vláda schválila návrh na ratifikaci.

Tato úmluva představuje minimální rámec, jež smluvní strany mohou, ba co více je jim doporučeno tak učinit, překročit a stanovit regulaci přísnější, pokud nebude odporovat ustanovením úmluvy a bude lépe chránit lidské zdraví. Klade si za cíl nepřetržitě snižování výskytu užívání tabáku a vystavování se tabákovému kouři.

Mezi zásady pro dosažení tohoto cíle patří především zajištění informovanosti osob – každý by měl být poučen „o zdravotních následcích, návykovém charakteru a smrtelném ohrožení, které představuje spotřeba tabáku a vystavování se tabákovému kouři“. Na všech úrovních je nutno přijmout opatření, která reflektují potřebu chránit osoby před vystavováním se tabákovému kouři, před začínáním s užíváním tabáku a pokračováním v něm, tedy eliminovat výskyt nemocí, invalidity a úmrtí s ním související, a zohlednit přitom také rizika specifikovaná pohlavím současných či možných uživatelů

---

⁵² WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. 2003, 22 s. Dostupné z: http://euroskop.cz/gallery/64/19273-who_ramcova_umluva_o_kontrolu_tabaku.pdf

tabáku. Mělo by docházet k mezinárodnímu sdílení technologií, znalostí a finanční pomoci nápomocných k vytvoření účinných programů kontroly, které je možno aplikovat s ohledem na sociální, kulturní, ekonomické a legislativní podmínky konkrétního státu. Úmluva však neopomíná ani pomoc pěstitelům tabáku, jejichž živobytí by mohla regulace ohrozit. Pěstování tabáku se koncentruje především v zemích třetího světa, pro něž se stává ekologickou zátěží jak samo pěstování, tak následné sušení tabákových listů, a sociální situaci dělníků také nelze hodnotit jako uspokojivou.⁵³ Je třeba pomoci pěstitelům tabáku s přesunem k pěstování alternativních plodin, stejně jako pracovníkům v tabákovém odvětví při „rozvoji vhodných alternativních živobytí“.

Smluvní strany jsou povinny „vyvinout, realizovat, pravidelně aktualizovat, kontrolovat komplexní vícesektorové celostátní strategie kontroly tabáku, plány a programy“. Za tímto účelem státy musí přijmout účinnou legislativu, kterou je třeba chránit před komerčními zájmy tabákového průmyslu. Při tom mají spolupracovat jak mezi sebou, tak s mezinárodními, mezivládními a regionálními organizacemi.

Strany mohou ke snižování poptávky po tabákových výrobcích užívat cenové i necenové prostředky. Z míst, kde má být zakázáno kouřit, jmenuje úmluva vnitřní pracoviště, prostředky veřejné dopravy a vnitřní veřejná místa, navíc ponechává volnost v určení dalších veřejných míst. Legislativa by měla pamatovat i na testování a měření obsahu a emisí tabákových výrobků, tyto informace musí výrobci aktivně poskytovat národním orgánům. Je nutno zavést účinná opatření zajišťující, že balení tabákového výrobku nebude podávat klamavé informace nebo jakkoli zlehčovat škodlivost jeho užívání. Balení navíc musí obsahovat varování a případně další sdělení informující o škodlivých následcích, která budou zabírat ideálně alespoň 50% plochy balení. Legislativa by měla zahrnovat zajištění vzdělávání veřejnosti, informovanosti o negativních dopadech tabáku na lidské zdraví. Především je třeba zajistit školicí programy pro zdravotníky, pedagogy, sociální pracovníky a další osoby. Reklama, propagace a sponzorství tabákových výrobků má být komplexně zakázáno. Minimálně je třeba zakázat všechny formy reklamy, které používají nepravdivé nebo zavádějící

---

⁵³ TOMÁŠ, Miroslav. Vedlejší efekty tabákového průmyslu: Nepříjemná pravda o tabákovém průmyslu. *Exkuráci: Společně k nezávislosti* [online]. 2013, 11.5.2013 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z: <http://www.exkuraci.cz/novinky/vedlejsi-efekty-tabakoveho-prumyslu.aspx>

prostředky a reklamu musí doprovázet varování. Nemůže-li stát provést komplexní zákaz tabákové reklamy, musí ji zakázat alespoň v hromadných sdělovacích prostředcích. Zakazuje se tabáková reklama a tabákové sponzorství přesahující hranice státu. Státy mají vypracovat směrnice podporující ukončení užívání tabáku, mají vytvářet programy odvykání zejména ve vzdělávacích, zdravotnických a sportovních institucích a na pracovištích. Léčba závislosti na tabáku by měla být součástí programů národního zdraví.

Rámcová úmluva o kontrole tabáku se věnuje také nezákonnému obchodu s tabákem, pod nějž řadí také pašování, nezákonnou výrobu a padělání. Hovoří o označování všech jednotkových krabiček a balení tabákových výrobků, které je způsobilé zajistit identifikaci původu tabákových výrobků a kontrolu jejich pohybu. S tím souvisí i povinnost označení každého balení nápisem, který informuje, v jakém státě je dovoleno daný výrobek prodávat.

Legislativa musí obsahovat zákaz prodeje tabákových výrobků nezletilým a zákaz, aby nezletilí tabákové výrobky prodávali. O takovém zákazu musí informovat ukazatel v místě prodeje. Pokud by vznikla pochybnost o věku osoby, je tato povinnost jej prokázat. Je zakázán samoobslužný prodej, prodej prostřednictvím mládeži přístupným automatů, distribuce tabákových výrobků zdarma veřejnosti, prodej samostatně nebo v malých cenově dostupnějších baleních a výroba i prodej hraček nebo cukrovinek připomínajících tabákový výrobek. Všechna tato opatření sledují cíl ochrany nezletilých osob.

Smluvní státy se zavázaly k vzájemné vědecké, technické a právní spolupráci. A zavázaly se také poskytnout případně potřebné finanční zdroje k dosažení cílů této úmluvy na svém území.

Úmluva o právech dítěte

Úmluva o právech dítěte byla přijata Valným shromážděním OSN v New Yorku dne 20. listopadu 1989 193 státy.⁵⁴ Česká republika, stejně jako ostatní státy, ratifikací přijala

---

⁵⁴ Úmluva o právech dítěte. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. 1991, číslo 104. Dostupné také z: http://www.sbcr.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khm:SB1991/10491A02_Ob.HTM;skok#os0020

povinnost zařadit ji do svých legislativních norem a dbát na dodržování zásad jí stanovených. Zároveň se zavázala, že každých pět let podá podrobnou zprávu Výboru OSN pro práva dětí o stavu dětské populace a úrovně naplňování dětských práv v České republice. Tato úmluva upozorňuje na důležitost hromadných sdělovacích prostředků ve vztahu k rozvoji „sociálního, duchovního a mravního blaha dítěte a také jeho tělesného a duševního zdraví“. Dále obsahuje v článku 24 „právo dítěte na dosažení nejvyšší dosažitelné úrovně zdravotního stavu“ a potřebu informovat všechny složky společnosti, a především rodiče, o důležitosti zdraví a výživy dětí, hygieny prostředí, v němž děti žijí.

2.2. Východiska regulace užívání tabákových výrobků v právu Evropské unie

Dne 5. června 2001 byla Evropským parlamentem a Radou Evropské unie přijata směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových výrobků.⁵⁵ Jedním z důvodů přijetí bylo, že mezi právními a správními předpisy jednotlivých členských států stále existovaly značné rozdíly, které omezovaly fungování vnitřního trhu. Členským státům měla být ponechána volnost v uplatňování požadavků zaručujících ochranu zdraví jednotlivců, ač byla vysoká úroveň ochrany zdraví jedním z hlavních požadavků směrnice stanovených na základě získaných vědeckých poznatků. Bylo třeba snížit obsah dehtu v cigaretách vzhledem k prokázaným karcinogenním účinkům (existovaly značné rozdíly mezi vnitrostátními

---

⁵⁵ Směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových výrobků. In: *Úřední věstník L 194*. 2001, 2001/37/ES. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0037:CS:HTML>

úpravami),⁵⁶ rovněž množství oxidu uhelnatého a nikotinu.⁵⁷ Dále vznikla potřeba pravidelně hodnotit přímé a nepřímé sociálně ekonomické náklady aktivního a pasivního užívání tabáku a zpřístupňovat tyto údaje veřejnosti v rámci příslušných programů Společenství. Členské státy musí být schopny přijmout přísnější pravidla týkající se tabákových výrobků, která považují za nezbytná pro ochranu veřejného zdraví. Zásadní obrat přinesla směrnice co do označení tabákových výrobků. Společenství má za to, že označení na krabičce jako „jemné“ nebo „lehké“ může vyvolat ve spotřebiteli mylný dojem, že se jedná o méně škodlivý výrobek, a může zapříčinit změny ve spotřebě. Množství vdechovaných látek není totiž zapříčiněno pouze jejich obsahem ve výrobku, ale i chováním kuřáka.

Legislativa na úrovni Společenství má význam především s ohledem na vnitřní trh, neboť výrobci tabákových výrobků soustřeďují výrobu pouze do některých členských států.

Směrnice stanovuje znění obecných varování určených k užití na balení tabákových výrobků, které se kouří (pro tabákové výrobky neprodukující kouř se užije jiné varování). Tato dvě varování by se měla pravidelně střídát, přičemž z druhé strany balení se uvede některé z dalších varování uvedených v Příloze I.

Podle článku 152 Smlouvy o fungování Evropské unie je úkolem Unie chránit a zlepšovat veřejné zdraví.⁵⁸ Doporučení Rady o nekuřáckém prostředí stanovuje, že

---

⁵⁶ Dehet je obsažen v tabákovém kouři, dráždí sliznici dýchacích cest, ochromuje činnost řasinek zabraňujících vnikání nečistot do plic. Prvotním projevem negativního účinku dehtu na lidský organismus je kuřácká chronická bronchitida (tj. ranní záchvaty kašle u kuřáků doprovázené sekrecí vazkého hlenu). Následuje ztráta elasticity plicní tkáně, plicní rozedma a nemoci oběhového ústrojí, které mohou vyústit až v infarkt myokardu. Dehet jako karcinogenní látka je původcem 30% všech typů rakoviny. Rychlé a citelné dopady na zdraví má dehet z cigaret u osob pracujících v prašném nebo dehtem zatíženém prostředí.

Zdroj: ERBAN, Václav. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCÍ. KATEDRA ENERGETICKÝCH ZAŘÍZENÍ. *Zdravotní, pracovní-hygienické, preventivní a sociálně-psychologické otázky a problémy v podnicích a v jiných provozech*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 9788073721725, s. 129. a dále BEČKOVÁ, Ilona, VIŠŇOVSKÝ, Peter. *Op. cit.*, s. 107, 108.

⁵⁷ Látka způsobující závislost, Zdroj: ERBAN, Václav. *Op. Cit.*, s. 128.

⁵⁸ Smlouva o fungování Evropské unie. *Úřední věstník C 326*. 2012, 2012/C 326/01. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>

„všichni lidé mají právo na vysokou úroveň ochrany zdraví a měli by být chráněni před expozicí tabákovému kouři“.⁵⁹ V doporučení se také uvádí, že se dobrovolná vnitrostátní protitabáková politika ukázala jako neúčinná, a je třeba, aby „předpisy byly závazné, řádně prosazované a monitorované“. Navíc je třeba doplnit je informačními kampaněmi, podporou odvykání a varováními na obalech.

Unie tedy doporučuje členským státům, aby v souladu s Rámcovou úmluvou o kontrole tabáku „zajistily účinnou ochranu před expozicí tabákovému kouři na vnitřních pracovištích, vnitřních veřejných místech, ve veřejné dopravě a je-li je to vhodné, na dalších veřejných místech“ do 5 let od chvíle, kdy pro daný stát vstoupila úmluva v platnost.⁶⁰

Státy mají vypracovat strategii k ochraně dětí a dospívajících před expozicí tabákovému kouři a zavést podpůrná opatření.⁶¹ Doporučení Rady o nekuřáckém prostředí stanovuje pro dosažení efektivní ochrany řadu zásad: Je třeba stanovit úplný zákaz kouření v určitém prostředí a vytvořit nekuřácké prostředí. „*Neexistuje bezpečná hladina expozice tabákovému kouři. Před expozicí tabákovému kouři by měly být chráněny všechny osoby*“ a za tímto účelem je nutno přijmout příslušné právní předpisy. „*Všechna vnitřní pracoviště a uzavřená veřejná místa by měla být nekuřácká.*“ Je třeba veřejnost informovat o rizicích spojených s tabákovým kouřem, rozšířit povědomí, do čehož lze zapojit „*podniky, sdružení v odvětví pohostinství, skupiny zaměstnavatelů, odborové svazy, média, odborníky ze zdravotnictví, organizace zastupující děti a mládež, vědecké nebo náboženské instituce, výzkumné komunity aj.*“. Klíčová je pak informovanost o nebezpečí pasivního kouření, jemuž se lze vyvarovat pouze úplným zákazem kouření ve veřejně přístupných vnitřních prostorech. Osoba odpovědná za provoz daného prostoru by měla mít stanovené povinnosti, konkrétně označit prostor jako nekuřácký, odstranit z objektu popelníky, kontrolovat dodržování zákazu kouření a

---

⁵⁹ Doporučení Rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí. *Úřední věstník C 296. 2009, 2009/C 296/02*. Dostupné také z:

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.296.01.0004.01.CES

⁶⁰ WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. Op. cit., článek 8.

⁶¹ Doporučení Rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí. *Úřední věstník C 296. 2009, 2009/C 296/02*. Dostupné také z:

http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.296.01.0004.01.CES

vymáhat jej. Porušení zákazu musí být sankcionováno, a sice dostatečně k tomu, aby sankce odrazovala od porušování zákazu. S opakovaným porušováním by se sankce měla zvyšovat. Vyšší sankce by se měla zaměřit spíše na osoby podnikající v souvislosti s daným zařízením, nikoli na kuřáky samotné, kde by příliš vysoká sankce pozbývala smyslu vzhledem k jejich finančním prostředkům.

Směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se reklamy na tabákové výrobky a sponzorství souvisejícího s tabákovými výrobky ze dne 26. května 2003

Ještě kolem roku 2003 mezi právními úpravami tabákové reklamy v jednotlivých členských státech existovaly značné rozdíly, které bylo třeba odstranit především proto, že v některých případech reklama či sponzoring přesahují hranice státu a rozdílné národní úpravy mohou komplikovat volný pohyb výrobků či služeb.⁶² Propagaci užívání tabákových výrobků je třeba regulovat zejména proto, aby se zamezilo vzniku závislosti u mladých lidí, na něž reklama nejvíce působí, dále pak z důvodu volného oběhu tiskovin.

Směrnice reguluje reklamu a propagaci v „*tisku a jiných tištěných publikacích, v rozhlasovém vysílání, ve službách informační společnosti, sponzorstvím souvisejícím s tabákovými výrobky, včetně bezplatného rozdělování tabákových výrobků. Tato směrnice má zajistit volný pohyb dotčených médií a souvisejících služeb a odstranit překážky pro fungování vnitřního trhu.*“ Jakákoli jiná tisková reklama, než reklama umístěná v publikacích určených profesionálům této oblasti nebo v publikacích tištěných a vydávaných ve třetích zemích, je zakázaná, stejně jako všechny formy rozhlasové reklamy. Rozhlasové pořady nesmějí být sponzorovány společnostmi podnikajícími s tabákem.

---

⁶² Směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se reklamy na tabákové výrobky a sponzorství souvisejícího s tabákovými výrobky ze dne 26. května 2003. *Úřední věstník L 152.* 2003, 2003/33/ES. Dostupné online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0033&rid=1>

Zrušení tohoto zákazu se u Soudního dvora domáhala Spolková republika Německo,⁶³ neboť podle ní jak tiskoviny, tak rozhlas mají zpravidla jen regionální dosah. Tuto žalobu Soudní dvůr zamítl, neboť obchod mezi členskými státy na rozhlasovém trhu a trhu s tiskovinami je významný a vzhledem k propojení s internetem stále rostoucí. Regulace měla zabránit riziku vzniku překážek obchodu a volného pohybu služeb, které by nastaly po přistoupení nových členských států.

Směrnice dále stanovuje zákaz sponzorování akcí, které mají jakkoli přeshraniční účinek, co do účastníků, míst konání akce apod., a v souvislosti s nimi je zakázáno i bezplatně distribuovat tabákové výrobky. Sankce za porušení těchto zákazů si členské státy stanoví samostatně. O vývoji uplatňování tohoto ustanovení píše již v první kapitole.

Druhá zpráva o uplatňování směrnice o tabákových výrobcích

Zpráva komise z roku 2007 o uplatňování druhé směrnice o sblížení přinesla informace o fungování směrnice v praxi, o tom, jak se jí daří aplikovat v členských státech a co je třeba do budoucna změnit.⁶⁴

Členské státy mohou na tabákové výrobky umístit vedle textů varování i obrazová varování. Uvedeny mohou být i kontakty na odvykací centra apod. Některé státy tak učinily (např. Belgie jako první, dále Spojené Království, Rumunsko aj.), Česká republika nikoli.

Vzhledem k nárůstu prodeje cigaret s příchutí a k jejich rostoucí oblíbenosti především mezi mladými kuřáky existuje obava, že by tyto výrobky mohly ke kouření přivádět více mladých lidí. Členské státy mohou zavést přísnější úpravu výroby, dovozu, prodeje nebo

---

⁶³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. prosince 2006, Spolková republika Německo proti Evropskému parlamentu a Radě EU. *Sbírka rozhodnutí 2006 I-11573*. Věc C-380/03. Dostupné online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62003CJ0380&rid=4>

⁶⁴ Druhá zpráva o uplatňování směrnice o tabákových výrobcích. *Úřední věstník L 174*. 2007, KOM(2007) 754 [cit. 2015]. Dostupné online: http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/tobacco/documents/tobacco_products_cs.pdf

spotřeby těchto výrobků. Za stejným účelem výrobci používají lákavých, moderních obalů. Komise zvažuje, že do budoucna by mohla být zavedena povinnost užívání standardizovaného černobílého balení pro všechny tabákové výrobky.

Tabák k vlastnoručnímu balení cigaret je levnější kvůli nižší dani, a tím také dostupnější zejména pro mladé kuřáky. Změnu zdanění Komise zamýšlí zvážit.

Směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků z 3. dubna 2014

Druhá směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států se týká výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků, která ruší směrnici z roku 2001. Tato směrnice z roku 2014 nahradila předchozí směrnici kvůli mnoha změnám zapříčiněným „vývojem v oblasti věd, trhu a na mezinárodním poli“.⁶⁵ Nová směrnice je také předpokladem pro provedení Rámcové úmluvy o kontrole tabáku WHO, jíž jsou Evropská unie a její členské státy vázány.

K problematice cigaret s jinou než tabákovou příchutí nová směrnice uvádí, že je třeba zabránit „opatřením zavádějícím neopodstatněné rozdíly v rámci úpravy různých typů ochucených cigaret“, ale cigarety s příchutí by měly být vnitrostátní úpravou zakázány komplexně. Měly by být zakázány také přísady vzbuzující dojem, že přinášejí zdravotní výhody, snižují zdravotní rizika nebo zlepšují bdělost. Stejně tak i přísady zvyšující návykovost nebo toxicitu cigaret.

Tabák k orálnímu užití je v Evropské unii zakázán, výjimka byla udělena pouze Švédsku při jeho vstupu. Švédsko také nese odpovědnost za regulaci složek tohoto tabáku.

---

⁶⁵ Směrnice o sbližování právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES. *Úřední věstník L 127*. 2014, 2014/40/EU. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0040&from=EN&lang3=choose&lang2=choose&lang1=CS>

Hlavním cílem této směrnice je ochránit děti a mladistvé, zabezpečit vysokou úroveň ochrany zdraví. Proto je třeba nejen stanovit věkovou hranici, ale také důsledně vymáhat dodržování zákazu prodeje osobám mladším.

Množství nikotinu, dehtu a oxidu uhelnatého uváděné na obalech se ukázalo jako „zavádějící, vede spotřebitele k domněnce, že některé cigarety jsou méně škodlivé než ostatní“. Stejně tak obaly nesmí naznačovat nižší škodlivost (slovy jako „lehké“ nebo „s nízkým obsahem dehtu“) nebo přínos jakéhokoli druhu (např. úbytek hmotnosti). Obal nesmí obsahovat jakékoli ekonomické zvýhodnění spotřebitele, které by ho mohlo motivovat k nákupu tabákového výrobku. Rovněž se potvrdilo, že je daleko účinnější užívat kombinovaná varování – tedy barevnou fotografii a text – a mělo by být povinně zavedeno ve všech členských státech od 20. května 2016.⁶⁶ Označován musí být i tabák do vodních dýmek.

Regulace elektronických cigaret se v jednotlivých vnitrostátních úpravách liší, proto je třeba zavést opatření na unijní úrovni. Elektronické cigarety a náplně do nich musí splňovat požadavky této směrnice, i když jsou dováženy ze státu mimo EU. To především znamená, že musí uvolňovat rovnoměrné dávky nikotinu, nesmí docházet k náhodnému uvolňování vyšších dávek, a musí být zabezpečeny před možným užíváním dětmi a před případným poškozením, kdy by tekutina z náplně mohla vytéct. Obal elektronické cigarety musí obsahovat návod k bezpečnému použití a zdravotní varování. Na elektronické cigarety by se měla vztahovat omezení reklamy na tabákové výrobky. Členským státům je ponechána volba, zda povolit ochucené elektronické cigarety, je třeba si uvědomit, že stejně jako u cigaret jsou příchutě lákadlem pro potenciální kuřáky, zejména ty mladé.

Směrnice obsahuje podrobné definice mnoha souvisejících pojmů, maximální množství všech škodlivých složek a metody jejich měření. Uvádí, jak mají vypadat varování na obalech tabákových výrobků, že musí být neodstranitelná a nesmí je překrývat kolek. Na každém balení musí být kombinované varování doplněné

---

⁶⁶ Směrnice Komise v přenesené pravomoci 2014/109/EU ze dne 10. října 2014, kterou se mění příloha II směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU vytvořením knihovny obrazových varování pro použití na tabákových výrobcích. In: *Úřední věstník Evropské unie L 360/22*. ročník 2014, 2014/109/EU.

informacemi k odvykání, toto varování musí zabírat 65% vnějšího povrchu přední i zadní strany balení. Uvedená opatření přitom platí i pro bylinné výrobky určené ke kouření, neboť nejsou méně škodlivé než běžné cigarety a ani to na jejich obalech nesmí být uvedeno.

2.3. Ústavní východiska regulace. Právo na ochranu zdraví v konfliktu se svobodou jednotlivce

Ve společnosti se často v rámci debat o nadcházející novele tabákového zákona mezi kuřáky objevuje názor, že nikdo nesmí zasahovat do jejich „práva kouřit“ a nutit je pečovat o své zdraví. Na druhé straně pak stojí subjektivní právo každého jednotlivce na život a zdraví. Právě toto oprávnění a „svobodu kouřit“ je třeba porovnávat, pokud uvažujeme o omezení kuřáků.

Listina základních práv a svobod v článku 6 v prvním odstavci obsahuje právo každého na život, který je hoden ochrany již před narozením. Článek 31 deklaruje právo každého na ochranu zdraví.⁶⁷ Právo na ochranu zdraví je jedním ze sociálních práv, která prošla větším vývojem až v období po 2. světové válce, což koresponduje i s protitabákovou legislativou, která byla do této doby, až na jedinou výjimku (Anglie), nulová. S tímto právem souvisí komisivní povinnost ze strany státu.⁶⁸ Ať jde o povinnost poskytovat služby (intervence zdravotních pracovníků apod.), nebo zajišťovat opatření (zákazy kouření apod.). Z ochrany zdraví obyvatel přímo vyplývá povinnost státu je chránit „před negativními zásahy a vlivy“ – tzn. prevenční, hygienické, kontrolní a jiné povinnosti státu.⁶⁹ Už Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech z roku 1976 uvádí, že „smluvní strany Paktu uznávají právo každého na dosažení nejvyšše dosažitelné úrovně fyzického a duševního zdraví“,⁷⁰ cestou k němu by tedy měla být mimo jiné efektivní ochrana před tabákovým kouřem. S tím souvisí také chápání zdraví nejen jako stavu bez nemoci, ale i jako „stavu tělesné a duševní pohody“.⁷¹ Ochranu

---

⁶⁷ Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. *Sbírka zákonů*. 1993, č. 2, 1. Dostupné také z: Codexis Academia

⁶⁸ WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 906 s. ISBN 978-80-7357-750-6. s. 645.

⁶⁹ WAGNEROVÁ, Eliška. *Op. cit.*, s. 648.

⁷⁰ Československo. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. *Sbírka zákonů*. 1976, č. 120, 23. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁷¹ Takto definuje zdraví Světová zdravotnická organizace zde: WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. *Op. cit.*, 22 s. Zdroj: SLÁDEČEK, Vladimír. *Správní právo - zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. Praha: Leges, 2014, 494 s. ISBN 978-80-87576-48-9. s. 361.

života a zdraví zakotvuje také občanský zákoník v § 81,⁷² pro naše účely ji však dále nerozvádí.

Kuřáci často mají dojem, že tendence společnosti zakazovat kouření, v restauracích především, jsou omezováním jejich osobní svobody, že nikdo nemá právo nutit je, aby byli zdraví. To však není tak docela pravda. Osoby se zdravotním pojištěním jsou ze zákona povinny vyvarovat se jednání, jímž vědomě poškozují své zdraví.⁷³ Nadto je nutno vzít v úvahu náleží Ústavního soudu, který výslovně uvedl: „Čl. 31 Listiny je nutno vykládat tak, že koncepce ochrany zdraví sice na jednu stranu vychází ze svobody každého člověka v jednání, kterým ovlivňuje své zdraví, na straně druhé je ovšem tato svoboda limitována situacemi, které se dotýkají práv druhých. V těchto případech přesahujících právní sféru individua stát vycházejí z principu proporcionality chrání zdraví populace i proti vůli dotčených osob.“⁷⁴ Platí tedy, že zdraví člověka lze chránit i proti jeho vůli.

Dochází-li ke kolizi práv různých osob, musíme srovnat, kde dojde k většímu porušení – právo prosazované na úkor práva jiného. „Dochází k vážení konkurujících základních práv, přičemž cílem je pokud možno nejšetrnější vyrovnání kolidujících právních statků.“⁷⁵

Zastávám proto názor, že v tomto konfliktu je bezvýhradně nutné, aby bylo upřednostněno právo na ochranu zdraví, neboť náleží každé osobě. Kuřák může svoji svobodu uplatňovat, aniž by ohrožoval „fyzickou pohodu“ jiných osob, a nelze než souhlasit s Richardem Fetterem,⁷⁶ že i zde platí, že „svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda jiného“.

---

⁷² Česká republika. Zákon občanský zákoník. *Sbírka zákonů*. 2012, č. 89, 33.

⁷³ Česká republika. Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. *Sbírka zákonů*. 1997, č. 48, 16. Ve smyslu ustanovení § 12.

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008. Spisová značka Pl. ÚS 11/08. Publikován pod č. 155/50 SbNU. Dostupné online: <http://kraken.slv.cz/Pl.US11/08> [cit. 2015-5-31].

⁷⁵ WAGNEROVÁ, Eliška. *Op. Cit.* s. 28, 29.

⁷⁶ W. FETTER, Richard. Zákaz kouření na pracovišti. *Epravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakaz-koureni-na-pracovisti-81704.html>

3. Účinná zákonná úprava užívání tabákových výrobků

3.1. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

Vstup České republiky do Evropské unie znamenal mnoho legislativních změn. Mimo jiné musela být právní úprava užívání tabákových výrobků uvedena v soulad se směrnicí 2001/37/ES. Plánem legislativních prací na rok 2000 bylo Ministerstvu zdravotnictví uloženo vypracovat návrh nového zákona. Důvodová zpráva považuje nový zákon za nutný,⁷⁷ neboť v dané době výrazně stoupla jak spotřeba, tak tolerance k užívání návykových látek, zejména však snižující se věk prvouživatelů. Předkládaný návrh má tedy reflektovat jak aktuální požadavky Evropské unie, tak aktuální trendy a specifika České republiky, a klade si za cíl ochránit společnost, a především děti a mládež, před škodami vznikajícími vlivem užívání tabákových výrobků.

Kouření je nejrozšířenější toxikomanií (důvodová zpráva, resp. zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami tedy poukazuje na srovnatelnou škodlivost tabáku, konkrétně poukazuje na skutečnost, že „*nikotin je psychoaktivní droga obdobně jako kokain nebo heroin*“), která postihuje i nekuřáky v kuřáckém prostředí. Důvodová zpráva uvádí jako nejvýznamnější faktory ovlivňující vznik tabakismu u mládeže reklamu, snadný přístup k tabákovým výrobkům a jejich relativně nízkou cenu.

Tento zákon obsahuje opatření k ochraně před škodami na zdraví (podrobně je upravuje v hlavě IV), opatření omezující dostupnost tabákových výrobků a působnost správních úřadů a orgánů územních samosprávných celků. Regulací užívání tabákových výrobků se nezabývá pouze hlava III, která je věnována výlučně alkoholickým nápojům.

Výlučně tabákovým výrobkům je věnována druhá hlava tabákového zákona, obsahuje ustanovení pojednávající o omezení jejich dostupnosti a zákazech kouření. Vypočítává místa, kde je možné prodávat tabákové výrobky, potřeby a elektronické

---

⁷⁷ Sněmovní tisk 265 V. n. z. o opatřeních k ochraně před tabákovými výrobky. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. 2003 [cit. 2015-06-07]. Dostupné online z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=265>

cigarety. „*Tabákové výrobky, tabákové potřeby a elektronické cigarety lze prodávat pouze v prodejnách podle zvláštního právního předpisu (jsou určeny k prodeji podle stavebního zákona),⁷⁸ a to na vyčleněném místě.*“ Důležité je, že tyto výrobky mohou být zákazníkovi vydány pouze prodavačem, nelze je nabízet formou samoobslužného prodeje. Prodej je možný také „*ve stáncích s prodejem denního a periodického tisku, v zařízeních společného stravování provozovaných na základě hostinské činnosti nebo v ubytovacích zařízeních, s výjimkou ubytovacích zařízení určených k ubytování dětí a mládeže*“.⁷⁹ S ohledem na skutečnost, že prodej tabákových výrobků je zakázán osobám mladším 18 let, je zřejmé, že není možno prodávat tabákové výrobky, tabákové potřeby a elektronické cigarety v prostorách internátů, avšak není vyloučeno, aby byly prodávány v prostorách vysokoškolských kolejí. Další omezení pak stanovuje zvláštní předpis, konkrétně zákon o spotřebních daních v § 133,⁸⁰ kdy zakazuje prodej tabákových výrobků na tržištích, ve stáncích nebo na místech, která nejsou zkolaudována k prodeji zboží nebo poskytování hostinských služeb podle stavebního zákona.⁸¹ Výjimku stanovuje pro stánky s prodejem denního a periodického tisku a pro stánky s občerstvením. Dále je možno prodávat tabákové výrobky „*v pojízdných prodejnách při prodeji zboží v místech, kde není zajišťován prodej v prodejnách, které splňují technické požadavky na územně technické, účelové a stavebně technické řešení staveb a které jsou zkolaudovány k prodeji zboží nebo poskytování hostinských služeb*“.

Zakazuje se prodej prostřednictvím automatů, zásilkový prodej a jakýkoli jiný způsob prodeje, kde nemůže být zajištěna možnost ověření věku kupujícího. Tabákové výrobky, tabákové potřeby a elektronické cigarety nesmí být prodávány automaty, které

---

⁷⁸ Česká republika. Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2006, č. 183, 63. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁷⁹ Česká republika. Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 1991, č. 455, 87. Dostupné také z: Codexis Academia.

Česká republika. Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2004, č. 561, 190. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁸⁰ Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů*. 2003, č. 353, 118. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁸¹ JANOŮŠKOVÁ, Petra. 2007. Nad rozsudkem Nejvyššího správního soudu aneb zákaz prodeje lihovin a tabákových výrobků na tržištích/tržnicích. *Správní právo*. (4-6) s. 205-210.

jsou přístupné všem, tento prodej je však možný, pokud kupujícího zkontrolovat lze. Komentář k zákonu uvádí jako příklad automat umístěný za barovým pultem, v němž lze nakupovat pouze prostřednictvím nebo se souhlasem obsluhy.⁸² Taková možnost se mi jeví jako velmi nepraktická. Dovedu si však představit, že by se tyto automaty umísťovali na veřejných místech, do nichž jsou osoby vpouštěny po předložení dokladu totožnosti u vstupu – hudební kluby, bary a podobná zařízení, do nichž je povolen vstup až od 18 let, a je tak vyloučeno, aby takový automat mohla použít osoba mladší. V případě zásilkového prodeje je kontrola složitá. Dopravcům by musela být uložena povinnost u tohoto typu zásilek kontrolovat věk příjemce.

Zákon zakazuje výrobu, prodej a dovoz potravinářských výrobků a hraček, které by tvarem a vzhledem napodobovaly tabákové výrobky a potřeby. Z minulosti známe například ovocné žvýkačky, které byly na první pohled k nerozeznání od cigaret, dokonce je bylo možno zakoupit v balení kopírujícím krabičku cigaret. Toto ustanovení je třeba chápat úzce. Tedy nelze jej aplikovat na jiné zboží než hračky a potravinářské výrobky. Podmínka tvaru a vzhledu musí být splněna současně.

Jak bylo již řečeno, je zakázáno prodávat tabákové výrobky, potřeby a elektronické cigarety osobám mladším 18 let. Tabákový zákon obsahuje dále místní omezení prodeje vztahující se na kulturní, společenské a sportovní akce určené pro osoby mladší 18 let. S tím souvisí také povinnost provozovatele v místě prodeje viditelně umístit text zákazu prodeje těmto osobám, zákon uvádí konkrétní podobu tohoto písemného zákazu. Starší 18 let musí být také osoba prodávajícího. Jedinou výjimkou je žák v praktické výuce připravující se soustavně na budoucí povolání v příslušném oboru.

Místa, kde je kouření zcela zakázáno nebo kde jsou určitá omezení, vyjmenovávají § 8 a 9, přičemž první z nich byl novelizován s účinností od 1. července 2010 zákonem č. 305/2009 Sb. Tím zákon následoval doporučení EU a rovněž článek 8 Rámcové úmluvy o kontrole tabáku.⁸³ V prvním odstavci se uvádí taxativní výčet míst,

---

⁸² VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-399-8. 352 s. s. 14.

⁸³ Doporučení rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí. In: *Úřední věstník Evropské unie C 296/4*. 2009, 2009/C 296/02.

Dostupné z: http://www.slzt.cz/dokumenty/doporuceni_2009_C_296_02_pokyny_clanek_8.pdf

na nichž je kouření zakázáno. Jsou jimi veřejnosti volně přístupná místa (zákon používá termín „veřejná místa“, který ale nedefinuje, při výkladu proto vycházíme z povahy věci, Doporučení rady pak vybízí k širšímu chápání tohoto pojmu), tj. „uzavřené (zakryté střešní konstrukcí) *prostory*, *vnitřní* (prostory ohraničené stěnami) *prostory budov státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků*, *vnitřní prostory zařízení zřízených státem nebo územními samosprávnými celky*, *vnitřní prostory finančních institucí*, *dopravní prostředky veřejné silniční a drážní dopravy a městské hromadné dopravy a vnitřní prostory budov související s veřejnou dopravou*, *kryté nástupiště, přístřešky a čekárny veřejné silniční a drážní dopravy a městské hromadné dopravy*, *s výjimkou stavebně oddělených prostor ke kouření vyhrazených a při pobytu osob trvale větraných do prostor mimo budovu*“. Dále vnější i vnitřní prostory všech typů škol, školských zařízení a ve vnitřních prostorách, kde je poskytována péče o dítě s dětské skupině. Dále se zakazuje kouřit „*ve vnitřních prostorách nekuřáckých zařízení a ve vnitřních prostorách vyhrazených pro nekuřáky v zařízeních s vyhrazenými prostory*“, v uzavřených zábavních prostorách (zákon demonstrativně vypočítává kina, divadla, výstavní a koncertní sítě, sportovní haly apod.) s výjimkou ke kouření vyhrazených dostatečně větraných prostor a nakonec ve vnitřních prostorách zdravotnických zařízení.⁸⁴ Druhý odstavec požaduje, aby byla zajištěna ochrana osob před pasivním kouřením „*ve vnitřních prostorách budov užívaných státními orgány, orgány územních samosprávných celků, zařízení zřízených státem nebo územním samosprávným celkem poskytujících veřejné služby a finančních institucí včetně jejich zařízení společného stravování*“. Podle judikatury Ústavního soudu se toto ustanovení nevztahuje na věznice.⁸⁵ Povinnost zajistit příznivé pracovní prostředí, a tedy prostředí bez tabákového kouře, má každý zaměstnavatel. Pracoviště vykládá Doporučení Rady EU široce jako kterékoli místo používané zaměstnanci při nebo pro svoji práci, všechna místa přilehlá a společné prostory. Odstavec třetí ukládá provozovateli zařízení společného stravování za povinnost označit u vstupu dané zařízení předepsanou grafickou značkou (povinnost

---

⁸⁴ Výjimku tvoří uzavřená psychiatrická oddělení a jiná zařízení pro léčbu závislostí, a to ve stavebně oddělených ke kouření vyhrazených větraných prostorách.

⁸⁵ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2672/07, publikován pod č. 36/48 SbNU. Dostupné online: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2672-07> [cit. 2015-5-31].

grafického značení u ostatních prostor je obsažena v § 9 odst. 1) a informovat, zda se jedná o zařízení kuřácké, nekuřácké nebo o zařízení s vyhrazenými prostory. Takové označení musí být patrné již zvenčí provozovny, protože pro spotřebitele je relevantní, o jaké zařízení se jedná, a mnohdy se podle typu zařízení rozhoduje, jaké zařízení zvolí. Odstavec 4 závěrem uvádí povinnost provozovatele kuřáckého zařízení a zařízení s vyhrazenými prostory zajistit dostatečné odvětrávání a u vyhrazených prostor musí být od sebe kuřácké a nekuřácké prostory stavebně odděleny.⁸⁶ Osoba nedodržující zákaz kouření bude napomenuta provozovatelem. Pokud se nezdrží tohoto jednání nebo prostory neopustí, je provozovatel oprávněn požádat obecní policii nebo Policii České republiky o zákrok směřující k dodržení zákazu.

Novela z roku 2010 přinesla nový § 9a, který zmocňuje obce v samostatné působnosti vydat obecně závaznou vyhlášku, kterou mohou trvale nebo dočasně zakázat kouření na stanovených místech nebo během konání akcí určených osobám mladším 18 let. Tato novela tak přináší novou možnost, jak doplnit zákonné zákazy účelným způsobem, neboť obce samy nejlépe posoudí, kde je zákazu třeba k ochraně dětí a mládeže před dopadem negativního příkladu uživatelů tabákových výrobků.⁸⁷

Hlava IV obsahuje opatření k předcházení a mírnění škod působených tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. O tabákových výrobcích pojednávají ustanovení, která jsou společná všem třem skupinám návykových látek, hovoří o preventivních opatřeních z hlediska organizace, stanovuje působnost správních úřadů a orgánů územně samosprávných celků. Působnost k realizaci preventivních opatření koordinuje vláda, která je i finančně a organizačně zajišťuje. Ve zvláštních případech pak realizaci finančně a organizačně zajišťují i jiné orgány. Opatření primární, sekundární a terciární prevence spadá do působnosti Ministerstva zdravotnictví. Dále zákon rozlišuje podle toho, na jakou oblast a osoby se tato preventivní opatření uplatňují. Ministerstvo školství zajišťuje realizaci preventivních opatření realizovaných „v rámci minimálních preventivních programů a výchovné péče o osoby mladší 18 let a o uživatele tabákových výrobků, alkoholu a jiných návykových látek mladší 18 let“. Opatření směřující vůči

---

⁸⁶ Česká republika. Nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. In: *Sbírka zákonů*. 2007, č. 361, 111. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁸⁷ VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. Cit.*, s. 38.

příslušníkům Policie České republiky a žákům policejních škol jsou zaštitěna Ministerstvem vnitra, v případě příslušníků Armády České republiky se jedná o Ministerstvo obrany, pro oblast sociální péče je příslušné Ministerstvo práce a sociálních věcí a preventivní opatření zaměřená na osoby ve výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody jsou zajišťována Ministerstvem spravedlnosti.

Zákon dále ukládá zdravotnickým pracovníkům povinnost krátké intervence u pacientů užívajících tabákové výrobky.⁸⁸ Účelem tohoto ustanovení je včasné zjištění závislosti na nikotinu a poskytnutí odborné péče v souladu s § 20.

§ 20 obsahuje výčet typů odborné péče, která je poskytována osobám závislým nebo škodlivě užívajícím tabákové výrobky, a stanovuje, kdo tuto péči poskytuje. Cílem poskytování odborné péče je mírnění škod působených užíváním tabákových výrobků. Tuto péči poskytují poskytovatelé zdravotních služeb, zařízeními sociálních služeb, případně jinými zařízeními zřízenými ke stejnému účelu. Pro osoby závislé na tabákových výrobcích jsou relevantní pouze některé typy odborné péče vypočtené v prvním odstavci.⁸⁹ Můžeme mezi ně zařadit kontaktní a poradenské služby a ambulantní léčbu závislostí na tabákových výrobcích, jejíž podmínky poskytování stanovuje Ministerstvo zdravotnictví vyhláškou.

---

⁸⁸ Lékaři a sestry nejprve musí zjistit, zda pacient nebo někdo v jeho rodině kouří, a tuto informaci aktualizovat a evidovat v pacientově zdravotní dokumentaci. Lékař by měl aktivně vyhledávat příležitosti hovořit s pacientem o problematice tabakismu, zejména je-li pacientem dítě, dospívající nebo těhotná žena, nebo jedná-li se o pacienta vůči účinkům kouření citlivějšího (např. pacienti s onkologickým onemocněním, hypertenzí, respiračním či kardiovaskulárním onemocněním apod.). Lékař by měl pacientu kuřákovi doporučit, aby kouření zanechal, a nabídnout mu pomoc s odvykáním.

Zdroj online: Doporučené postupy ve snižování výskytu a účinku rizikových faktorů z nevhodného způsobu života. *Kurs podpory zdraví*[online]. [cit. 2015-06-07]. Dostupné z: http://www.khshk.cz/e-learning/kurs6/kapitola_113__doporuen_postupy_ve_sniovn_vskytu_a_inku_rizikovch_faktor_z_nevhodnho_zpsobu_ivota.html

⁸⁹ Ministerstvo zdravotnictví zveřejnilo Standard substituční léčby, kde se uvádí, že „*syndrom závislosti je seskupení behaviorálních, kognitivních a patafyzických fenoménů, které se vyvinou po opakovaném užívání psychoaktivní látky*“. Upozorňuje se na zvýšenou toleranci uživatele a somatické stavy při odvykání. Odborná péče má závislé osobně usnadnit odvykání a utlumit vznikající nebo již vzniklé škody na zdraví. Zdroj: VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. Cit.*, s. 103.

Hlava V obsahuje organizaci a realizaci protidrogové politiky, jež rozděluje na tři úrovně: státní orgány, územní samosprávné celky a krajský a místní protidrogový koordinátor. Na státní úrovni zajišťuje a koordinuje realizaci protidrogové politiky vláda prostřednictvím ministerstev a jiných ústředních správních úřadů – konkrétně Ministerstvo zdravotnictví zajišťuje opatření primární, sekundární a terciární prevenci zdravotních škod, Ministerstvo práce a sociálních věcí zajišťuje prevenci sociálních škod, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy provádí opatření v oblasti „*primární prevence ve školách a školských zařízeních, v léčebné výchovné péči o děti a mladistvé do 18 let a o uživatele návykových látek mladší 18 let*“. Navíc může vláda zřídit zvláštní poradní orgán a pověřit ho přímým výkonem některých činností. Tyto orgány se podílejí na financování protidrogových programů a kontrolují účelnost využití finančních prostředků ze státního rozpočtu, přičemž se řídí Národní strategií protidrogové politiky, kterou předkládá pověřený člen vlády a vláda ji schvaluje.

Kraje a obce koordinují a podílejí se na protidrogové politice na svém území v samostatné působnosti. Spolupracují s orgány státu, kraje a obcí, a s poskytovateli služeb v oblasti protidrogové politiky. Krajskou strategii protidrogové politiky zpracovává kraj ve spolupráci s orgány státu a obcí. Obec zpracovává plán místní protidrogové politiky ve spolupráci s orgány kraje, schvaluje ho zastupitelstvo obce. Kraj i obec se podílejí na financování programů a dohlížejí na účelné využití finančních prostředků. Kraj si může zřídit poradní orgán pro oblast protidrogové politiky. Obce jsou oprávněny zřizovat záchytné stanice a kraje je koordinují a kontrolují jejich činnost. Kraj jednou za rok vyhodnocuje shromážděné údaje o škodách působených tabákovými výrobky na svém území. Obce navíc mohou mezi sebou uzavřít smlouvu o společném výkonu některých činností, které jim tabákový zákon svěřuje, ve smyslu § 46 obecního zřízení.⁹⁰ V přenesené působnosti obec kontroluje dodržování ustanovení tabákového zákona a dalších předpisů směřujících k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, činí opatření k odstraňování nedostatků a ukládá sankce. Sankce upravuje hlava VI tabákového zákona a bude jim podrobněji věnována část této podkapitoly.

---

⁹⁰ Česká republika. Zákon o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů*. 2000, č. 128, 38. Dostupné také z: Codexis Academia.

Kraj a obec mohou zřídít krajského či místního protidrogového koordinátora, který má za úkol pomáhat uskutečňovat veškeré činnosti v oblasti protidrogové politiky. Koordinuje, průběžně kontroluje a vyhodnocuje, jak jsou plněny úkoly stanovené krajskou strategií protidrogové politiky (v případě obce tedy místním plánem protidrogové politiky). Spolupracuje se státními a nestátními subjekty zabývajícími se programy prevence a léčby návykových nemocí, krajský protidrogový koordinátor pak pomáhá obcím vytvářet místní plány protidrogové politiky.

Tabákový zákon přinesl změnu i do některých jiných oblastí právní úpravy, například dříve běžně prodávané jednotlivé cigarety, tzv. „kusovky“, dnes již trafikant prodat nesmí. Tuto změnu přinesl do zákona o spotřebních daních právě tabákový zákon.⁹¹

Správní delikty obsažené v tabákovém zákoně

Tabákový zákon stanovuje řadu povinností jak fyzickým, tak právnickým osobám. Kontrolu nad jejich dodržováním pak svěřuje obcím v přenesené působnosti, obecní policii, Policii České republiky a orgánu ochrany veřejného zdraví (tj. Ministerstvo zdravotnictví a krajské hygienické stanice dle zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví), další subjekty kontroly jsou uvedeny u konkrétních případů správních deliktů. Všechny tyto orgány pak mohou za porušení tabákového zákona ukládat sankce. Tabákový zákon vyjmenovává skutkové podstaty správních deliktů v § 24 odst. 6, těchto správních deliktů se mohou dopustit fyzické a právnické osoby, jsou-li provozovateli.⁹²

Provozovatel provozovny, v níž se prodávají tabákové výrobky, je podle tabákového zákona povinen v provozovně viditelně umístit text obsahující sdělení, že prodej tabákových výrobků osobám mladším 18 let je zakázán. Pakliže tak neučiní, dopustí se správního deliktu. Stejně se proviní provozovatel zařízení společného

---

⁹¹ Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů*. 2003, č. 353, 118. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁹² VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. cit.*, s. 125.

stravování, který neoznačí své zařízení jako kuřácké, nekuřácké nebo zařízení s vyhrazenými prostory.

Správního deliktu se dopustí také provozovatel, který umožní kouření v místě, kde to zakazuje buď zákon, nebo obecně závazná vyhláška vydaná v souladu s § 9a tabákového zákona. Pokud kouřící osoba neupustí od svého jednání ani po výzvě provozovatele, ani neopustí prostor, je provozovatel oprávněn požádat obecní policii nebo Policii České republiky o zákrok směřující k dodržení zákazu.

Tabákový zákon stanoví, kde je možno prodávat tabákové výrobky. Správního deliktu se pak dopustí provozovatel, který prodá tabákový výrobek, tabákovou potřebu nebo elektronickou cigaretu v jiném místě, než dovoluje zákon, nebo jej prodává způsobem, který neumožňuje, aby byl ověřen věk kupujícího.

Správního deliktu se dopustí podnikající fyzická či právnická osoba, která prodá, vyrobí nebo doveze potravinářský výrobek nebo hračku, které by vzhledem a tvarem napodobovaly tabákový výrobek nebo tabákovou potřebu. Orgánem příslušným ke kontrole prodeje a výroby je Česká obchodní inspekce, kontrolu dovozu těchto výrobků pak zákon ukládá celnímu úřadu.

Pokud provozovatel nezajistí, aby osoba prodávající tabákové výrobky, tabákové potřeby a elektronické cigarety byla starší 18 let, dopustí se správního deliktu stejně jako provozovatel, který tyto výrobky prodá na akci určené osobám mladším 18 let (přestože je prodá osobě starší 18 let), nebo který těmto osobám dané výrobky prodá nebo podá. Poslední jmenovaný správní delikt je nejpřísněji trestný.

Za správní delikty vyjmenované v tabákovém zákoně lze podnikající fyzické nebo právnické osobě uložit pokutu v rozmezí 5.000 Kč až 500.000 Kč nebo zákaz činnosti až na 2 roky. Výše pokuty za konkrétní správní delikt je pak výsledkem správního uvážení.⁹³

---

⁹³ Zdroj: VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. Cit.*, s. 133.

3.1.1. Vymezení pojmů

V roce 2003 byla v Ženevě podepsána Rámcová úmluva o kontrole tabáku,⁹⁴ kterou se strany zavázaly k určitým povinnostem, opatřením směřujícím ke snížení poptávky po tabáku, a tato opatření označuje jako minimum, tedy předpokládá, že jednotlivé státy ve svých vnitrostátních úpravách půjdou nad rámec stanovený touto úmluvou. Úmluva stanovuje zásady, prostřednictvím kterých má být dosaženo cíle, tedy nepřetržitě a podstatně snižovat výskyt užívání tabáku a vystavování se tabákovému kouři, a rovněž vymezuje pojmy, se kterými pracuje. Evropská a národní úprava s těmito pojmy pracuje ve většině případů stejně, v některých případech se pojetí mírně liší.

V této kapitole bych používané pojmy ráda vysvětlila za účelem získání lepšího vhledu do tabákové problematiky. Za stěžejní pojmy v souvislosti se změnami regulace užívání tabákových výrobků považuji zejména pojmy elektronická cigareta, tabáková kontrola nebo zařízení s vyhrazenými prostory, jimž také věnuji převážnou část kapitoly. Je třeba uvažovat rychlý technický vývoj, který přinesl právě elektronickou cigaretu, jíž se vládní návrh zákona detailně zabývá, a je třeba rozhodnout, jak přísně by se mělo užívání elektronické cigarety omezovat.

Tabákový výrobek

Pojem tabákový výrobek zná více úmluv a zákonů a každý z nich ho pro své potřeby používá trochu jinak.

Rámcová úmluva o kontrole tabáku definuje tabákové výrobky jako „*výrobky zcela nebo částečně vytvořené z listů tabáku jako suroviny, které jsou vyrobeny, aby byly používány pro kouření, sání, žvýkání a šňupání*“.⁹⁵

Zákon o spotřebních daních chápe tabákové výrobky konkrétněji, jsou jimi cigarety, doutníky, cigarillos a tabák ke kouření.⁹⁶

---

⁹⁴ WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. Op.cit..

⁹⁵ WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. Op. cit. Článek 1, s. 3.

⁹⁶ Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2003, č. 353, 118. Dostupné také z: Codexis Academia

Pro účely této práce je nejdůležitějším pramenem tabákový zákon, který upravuje daný pojem v § 2 písm. h) jako „výrobek určený ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání, a to za podmínky, že je vyroben zcela nebo z části z tabáku, včetně tabáku geneticky upraveného“.⁹⁷ Tato definice vychází z Rámcové úmluvy o kontrole tabáku a přesně sleduje definici uvedenou ve směrnici 2001/37/ES. Nezahrnuje relativně nové elektronické cigarety. Ty definuje zvlášť od ostatních tabákových výrobků a je jim věnována část této kapitoly.

Tabáková potřeba

Tabákovou potřebou je podle § 2 písm. i) tabákového zákona výrobek, který slouží ke kouření, šňupání, sání nebo žvýkání tabáku, nezahrnuje ale výrobky plnicí pouze funkci uměleckého předmětu.

Tabákovou potřebu nelze přímo kouřit, šňupat nebo žvýkat, ale napomáhá k těmto činnostem. Je jí především dýmka, lulka nebo fajfka. Za tabákovou potřebu nelze považovat například tabatěrku, která neslouží přímo ke kouření, a rovněž umělecké předměty, které nejsou ke kouření tabáku určeny.⁹⁸ Dýmka, lulka a fajfka se liší především vzhledem, funkce je u všech stejná.

Elektronická cigareta

Elektronická cigareta, často též e-cigareta, přibyla do tabákového zákona s novelou od 1. července 2010. Zákon ji upravuje v § 2 písm. j). Jedná se o výrobek, který napodobuje svou funkcí tabákový výrobek nebo tabákovou potřebu a jeho účelem je vdechování nikotinových výparů. Elektronickou cigaretu tvoří atomizér, který elektronicky řídí e-cigaretu, baterie a e-liquid (tekutá náplň obsahující nikotin, může mít různou intenzitu, vůni nebo příchutě, které mají uživateli co nejvěrněji připomínat

---

⁹⁷ Česká republika. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2005, č. 379, 133. Dostupné také z: Codexis Academia.

⁹⁸ VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. cit.*, s. 8-9.

skutečný cigaretový kouř, ač z e-cigarety vychází pouze pára). Omezení vztahující se na elektronickou cigaretu zahrnují i tato její příslušenství.⁹⁹

Elektronická cigarety vznikla v důsledku příprav na olympijské hry v Číně v roce 2005, její vývoj trval již od roku 2000. Původní výrobek využíval ultrazvukového rozprašování náplně, dnešní e-cigarety fungují na principu topného tělíska. Jakmile začne kuřák vdechovat kouř procházející zařízením, aktivuje se senzor topného tělíska, čímž se odpaří dávka, na opačném konci se aktivuje LED dioda, která jednak signalizuje funkci, jednak připomíná skutečné hoření tabáku v klasické cigaretě. Přestože užíváním elektronické cigarety nevzniká kouř, tedy dehet a oxid uhličitý, je i toto kouření nebezpečné, neboť neslouží k odvykání, jak uvádějí někteří prodejci, naopak snáze dochází k předávkování nikotinem.¹⁰⁰ Uživatel zpravidla nosí výrobek stále při sobě, často pověšený na krku, a protože může kouřit i v prostorách, kde by klasické cigarety kouřit nesměl, navíc odpadá zapalování, problém s popelem, kouří uživatel elektronické cigarety v konečném důsledku o mnoho více, čímž snáze vzniká, případně roste, závislost na nikotinu, který je dnes považován za jednu z nejnávykovějších látek vůbec.

V některých státech je úprava těchto výrobků poměrně přísná. V Austrálii a Hong Kongu je prodej a užívání elektronických cigaret zcela nelegální, na Novém Zélandu podléhají e-liquidy registraci, ve Finsku je sice povoleno užívání elektronických cigaret, ale prodej e-liquidů je zakázán.¹⁰¹

---

⁹⁹ VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. Cit.* s. 9.

¹⁰⁰ Stále je velmi diskutováno, zda je nutno stavět elektronickou cigaretu na roveň klasické cigaretě. Proti tomuto striktnímu přístupu zákonodárce se staví především Komora elektronického kouření, ale i někteří odborníci.

Zdroj: Odpolední Radiožurnál s Hankou Shánělovou. *Český rozhlas Radiožurnál* [online]. 2015, 24. 9. 2015, 17:23 [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://prehovac.rozhlas.cz/audio/3478700> v čase 23:40 až 26:15

¹⁰¹ Elektronická cigareta - princip, historie, škodlivost, další informace. In: *Kuřáková plíce* [online]. 2012 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.kurakovaplice.cz/koureni_cigaret/odvykani/elektronicka-cigareta-a-dymka/73-elektronicka-cigareta-princip-historie-skodlivost-dalsi-informace.html

Škodlivé užívání a škody způsobené tabákovými výrobky

Ač pojem škod způsobených tabákovými výrobky a škodlivého užívání najdeme hojně už v Rámcové úmluvě o kontrole tabáku, snížení škod způsobených tabákem si za jeden z cílů klade rovněž dokument Zdraví 2020,¹⁰² vymezuje ho až tabákový zákon. Nutno říci, že je pro účely zákona chápán poměrně úzce, tedy především ve vztahu ke zdraví osob.

Tyto pojmy vykládá v § 2 písm. l) a m), jsou společné pro tabák, alkohol a jiné návykové látky. Škodlivé užívání je takové, které má za následek poškození tělesného nebo duševního zdraví uživatele. Škody pak „*takové, které zahrnují poškození zdraví, zejména závažná chronická onemocnění, úrazy, otravy a škody způsobené dopravními nehodami, poškození plodu v těhotenství, předčasná úmrtí, sociální problémy, zejména ztrátu zaměstnání a rodinné problémy, včetně škod ekonomických souvisejících s užíváním těchto látek, požáry a kriminalitu*“.¹⁰³ Ne všechny škody jsou relevantní pro užívání tabákových výrobků. Domnívám se, že mezi nejzávažnější patří právě chronická onemocnění, poškození plodu v těhotenství a předčasná úmrtí. O zvýšeném riziku požárů zapříčiněných kouřením bylo již hovořeno v první kapitole.

Kouření

Český zákon výklad toho, co je kouření, nepodává. Avšak při jeho aplikaci můžeme použít výklad obsažený v Doporučení rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém

---

¹⁰² MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zdraví 2020. Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí: Příloha č. I.* 2014, 181 s. s. 18. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Verejne/obsah/zdravi-2020_3016_5.html

¹⁰³ Česká republika. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2005, č. 379, 133. Dostupné také z: Codexis Academia.

prostředí,¹⁰⁴ který zní, že „kouření je držení zapáleného tabákového výrobku nebo manipulace s ním bez ohledu na to, zda je kouř aktivně vdechován nebo vydechován“.

Kuřácké zařízení, nekuřácké zařízení, zařízení s vyhrazenými prostory

Rozdělení na kuřácká a nekuřácká zařízení a zařízení s vyhrazenými prostory přinesla do tabákového zákona novela č. 305/2009 Sb. účinná od 1. července 2010. Jedná se o zařízení společného stravování provozovaných na základě hostinské činnosti. Zákon rozlišuje tři typy zařízení a definuje je v § 2 písm. s), t), u).

Kuřácké je takové zařízení, jehož provozovatel rozhodl o tom, že v prostorách přístupných zákazníkům je kouření povoleno, a označil zařízení v souladu se zákonem. Naopak v nekuřáckém zařízení se z rozhodnutí provozovatele nesmí kouřit v prostorách přístupných zákazníkům a toto zařízení je označeno jako nekuřácké.

Kompromisem mezi těmito možnostmi je pak zařízení s vyhrazenými prostory, kde provozovatel určil některé prostory zákazníkům přístupné jako kuřácké, některé jako nekuřácké. Takové zařízení je nutno označit grafickou značkou „Stavebně oddělené prostory pro kuřáky a nekuřáky“ v souladu s § 8 odst. 3, dále je třeba označit jednotlivé oddělené prostory jako kuřácké nebo nekuřácké a zajistit dostatečné větrání.¹⁰⁵

Kontrola tabáku

Kontrola tabáku je postupem smluvních států Rámcové úmluvy o kontrole tabáku, definuje ji v článku 1 písm. d). Zahrnuje celou škálu opatření, strategií a postupů směřujících jednak ke snížení nabídky tabáku a poptávky po něm, jednak ke snížení škod vyvolaných tabákem. Tyto postupy si kladou za cíl především zlepšit zdraví populace eliminováním nebo snížením spotřeby tabáku a vystavování se tabákovému kouři.¹⁰⁶ Z toho je tedy zjevné, že se signatářské státy nemají zaměřovat pouze na stávající nebo

---

¹⁰⁴ Doporučení rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí. In: *Úřední věstník Evropské unie C* 296/4. 2009, 2009/C 296/02. Dostupné z: http://www.slzt.cz/dokumenty/doporuzeni_2009_C_296_02_pokyny_clanek_8.pdf

¹⁰⁵ VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Op. Cit.*, s. 11-12.

¹⁰⁶ WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. Op. cit.

potenciální kuřáky, ale stejnou měrou mají chránit nekuřáky před expozicí tabákovému kouři.

Ve stejném smyslu pracuje tabákový zákon v § 2 písm. n) s pojmem protidrogová politika, který zahrnuje primární, sekundární a terciární prevenci. Snižování dostupnosti tabákových výrobků, předcházení jejich užívání, rizikům a škodám plynoucím z užívání tabákových výrobků ukládá zákon vládě, správním úřadům a orgánům územních samosprávných celků.

Primární prevence je souborem opatření, která se zaměřují na zabránění vzniku patologického jevu od počátku. Může být orientována na populaci jako celek, nebo na určitou skupinu. Největší význam má ve vztahu k dětské populaci, na niž lze a je třeba výchovně působit, dále pak ke skupině, která má vliv na populaci dětí a mládeže, tj. rodiče, vychovatelé, učitelé aj. V rámci sekundární prevence je pak třeba vyhledat již vzniklou závislost, provést léčbu a minimalizovat dopady závislosti na zdraví uživatele. Terciární prevence spočívá v resocializaci uživatele, což v případě uživatelů tabákových výrobků nemá význam, tato složka ochrany se zaměřuje na uživatele alkoholu a drog.¹⁰⁷

Tabáková reklama, propagace a sponzorství

Rámcová úmluva o kontrole tabáku považuje za tabákovou reklamu a propagaci *jakékoli komerční sdělení, doporučení nebo činnosti s cílem, efektem či pravděpodobným efektem propagace tabákového výrobku nebo užívání tabáku buď přímo či nepřímo*,¹⁰⁸ a zvláště se pak věnuje sponzorství tabáku v článku 1 písm. g). Rozumí se jím jakákoli forma příspěvku pro událost, činnost nebo jednotlivce, jehož účinkem je nebo má být přímá či nepřímá propagace ať už konkrétního tabákového výrobku, nebo samotného užívání tabákových výrobků obecně. Tabákový zákon tyto pojmy výslovně nedefinuje. Reklama

---

¹⁰⁷ VETEŠNÍK, Pavel a Luboš JEMELKA. *Op. cit.*, s. 10.

¹⁰⁸ WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. *Op. cit.*, článek 1 písm. c).

na tabákové výrobky je poměrně striktně a podrobně upravena v § 3 zákona o regulaci reklamy¹⁰⁹ a je jí věnována část následující podkapitoly.

---

¹⁰⁹ Česká republika. Zákon o regulaci reklamy. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1995, č. 40, 8. Dostupné také z: Codexis Academia.

3.2. Další zákony

Zákon o regulaci reklamy

Právní úprava reklamy na tabákové výrobky je obsažena v § 3 zákona o regulaci reklamy a ode dne účinnosti až do současné podoby zákona doznala značného rozšíření.¹¹⁰ V 90. letech byla reklama na tabákové výrobky klíčovou oblastí právní regulace reklamy.

V původním znění zákon zakazoval zařazení reklamy na tabákové výrobky v rozhlasovém nebo televizním vysílání mezi 6. a 22. hodinou. Tabáková reklama se nesměla zaměřovat na nezletilé a nesměla jich využívat. Nesměla ani nabádat ke kouření a vždy musela obsahovat text „Varování ministra zdravotnictví: kouření škodí zdraví!“, a to v rozsahu nejméně 5 % rozsahu reklamy.¹¹¹

Současná regulace je o mnoho přísnější, v reklamě na tabákové výrobky je od 1. července 2004 zakázáno vše – zcela zakázána je reklama v elektronických médiích, pro ostatní média pak existují značná omezení.¹¹² Zákon výslovně stanovuje výjimky. Dozorčím orgánem pro reklamu šířenou rozhlasem či televizí je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání, která může za porušení zákazu stanoveného tímto zákonem uložit pokutu až do výše 2 milionů korun.¹¹³

V prvním odstavci je mimo reklamy zakázáno také „*sponzorování, jehož účelem nebo přímým či nepřímým účinkem je reklama na tabákové výrobky*“. Dnes zákon stanovuje výjimku pouze pro sponzorování motoristických sportů. Jako reklamu je třeba chápat „*jakoukoli formu obchodního sdělení, jehož účelem nebo přímým či nepřímým účinkem je propagace tabákového výrobku*“. Toto ustanovení je velmi významné a výrazně rozšiřuje původní pojem tabákové reklamy, neboť znamená, že se zákaz nevztahuje pouze na reklamu propagující přímo tabákový výrobek, ale i na reklamu na

---

¹¹⁰ Tamtéž.

¹¹¹ Vládní návrh zákona o regulaci reklamy je dostupný online na stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t128900.htm>

¹¹² ROZEHNAL, Aleš. *Mediální zákony: komentář*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-304-1. s. 228.

¹¹³ CHALOUPKOVÁ, Helena. *Regulace reklamy: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-180-2. s. 4.

jakýkoli jiný produkt, kde protagonisté kouří. Hovoříme zde tedy o nepřímém účinku reklamy. Jako reklamu na tabákové výrobky dále chápeme i distribuci tabákového výrobku zdarma, tzv. „neprodejný vzorek“. Zakázaná je i reklama, která sice přímo nezmiňuje tabákový výrobek, ale používá nějaký charakteristický rys takového výrobku (např. ochranná známka).

V odst. 4 zákon výslovně uvádí výjimky ze zákazu v odst. 1.¹¹⁴ Zákaz se tak nevztahuje na reklamu v periodickém tisku, neperiodických publikacích, na letácích apod., které jsou určené výlučně profesionálům v oblasti obchodu s tabákovými výrobky.¹¹⁵ Dále také na „reklamu na tabákové výrobky ve specializovaných prodejnách tabákových výrobků nebo ve výkladní skříni a na přiměřené označení těchto prodejen a na reklamu na tabákové výrobky v provozovnách, ve kterých se prodává nebo poskytuje široký sortiment zboží nebo služeb, jedná-li se o reklamu umístěnou v té části provozovny, která je určena k prodeji tabákových výrobků“. Pojem „část provozovny“ je přitom třeba chápat restriktivně.¹¹⁶ Z toho tedy vyplývá, že tabákovou reklamu lze umístit ve dvou typech prodejen – ve specializovaných (tabáky, trafiky – možnost většího rozsahu reklamy, lze umístit reklamu uvnitř i vně) a širokosortimentních prodejnách (supermarkety – lze umístit pouze v bezprostřední blízkosti místa prodeje). Výjimka je

---

¹¹⁴ „Tabáková reklama má být možná pouze výjimečně, v zákonem přesně vymezených situacích.“ Tyto výjimky je přitom třeba vykládat restriktivně, více v níže uvedeném judikátu.

Umístění reklamy na tabákové výrobky v provozovně. 2009. *Zdravotnictví a právo*. 13(11): 32-34. ISSN 1211-6432.

¹¹⁵ Profesionálem je míněna osoba, pro níž je obchod s tabákovými výrobky pracovní náplní, maloobchodníky, velkoobchodníky, prodavače v trafikách, barmany apod.

Zdroj: WINTER, Filip. *Právo a reklama v praxi*. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-7201-654-7. s. 276.

¹¹⁶ „Částí provozovny, která je určena k prodeji tabákových výrobků a kde je reklama na tyto výrobky povolena ve smyslu § 3 odst. 4 písm. c) zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy, je třeba rozumět pouze bezprostřední okolí místa, kde je možné tabákové výrobky zakoupit.“ Podle NSS nelze v případě, kdy je zákonem stanoven zákaz reklamy a z něj výslovně uvedeno několik málo výjimek, tyto výjimky vykládat extenzivně, neboť by to bylo proti smyslu zákona. NSS zde shledává smyslem zákona především ochranu dětí a mladistvých, případně dalších nekuřáků před nesporným vlivem reklamy.

Zdroj: Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. dubna 2008, sp. zn./č. j.: 2 As 75/2007, publikován pod č. 1643/2008 SbNSS, dostupné online: http://nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2007/0075_2As__0700053A_prevedeno.pdf [cit. 2015-12-10].

stanovena pro sponzoring motoristických sportů a pro publikace, které jsou tištěné a publikované ve třetích zemích.

Reklama na tabákové výrobky musí obsahovat zřetelné varování "Ministerstvo zdravotnictví varuje: kouření způsobuje rakovinu", a to v rozsahu nejméně 20 % plochy. U písemné reklamy musí být text varování uveden na bílém podkladu 20 % této plochy. Text musí být vytištěn černým velkým tučným písmem tak, aby dosáhl celkovou výšku nejméně 80 % výšky bílého podkladu. Plocha pro varování se vypočte z celkové plochy reklamy.¹¹⁷ Reklama šířená audiovizuálním způsobem musí obsahovat titulky s varováním podle vět první a druhé. Zde lze pozorovat výrazné navýšení plochy a zřetelnosti varování oproti původnímu znění zákona.

I na povolené výjimky ze zákazu reklamy na tabákové výrobky se však vztahují určitá omezení. Přetrvává zákaz zaměření se na osoby mladší 18 let, jejich zobrazování nebo užití prvků, které tyto osoby oslovují. V tabákové reklamě se nesmí objevovat osoby, které se zdají být mladší 25 let. Reklama nesmí tvrdit, že užitím tabákového výrobku se lze dobat lepší koncentrace nebo relaxace.¹¹⁸ Dále se zakazuje nabádání ke kouření v reklamě ať už slovy, nebo obrazem (např. otevřená krabička cigaret, kouřící osoba apod.).

Zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání

Tento zákon je implementací evropské právní úpravy.¹¹⁹ Zakazuje audiovizuální obchodní sdělení týkající se cigaret nebo jiných tabákových výrobků. Tabákové výrobky nesmí být předmětem product placementu (jedná se o formu reklamy, kdy je výrobek, název nebo logo umístěno do uměleckého díla) a je také zakázáno, aby sponzorem

---

¹¹⁷ ROZEHNAL, Aleš. *Mediální zákony: komentář*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-304-1. s. 228.

¹¹⁸ Tamtéž.

¹¹⁹ Česká republika. Zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2010, č. 132, 47. Dostupné také z: Codexis Academia.

KALISTA, Martin. *Product placement a jeho vliv při umístění v audiovizuálních pořadech*. Brno: KEY Publishing s.r.o., 2011. ISBN 878-80-7418-111-5.

audiovizuálních pořadů byly osoby, jejichž hlavním předmětem činnosti je výroba nebo prodej cigaret nebo jiných tabákových výrobků.

Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání

Zákon zakazuje provozovatelům zařazovat do vysílání obchodní sdělení týkající se cigaret a jiných tabákových výrobků.¹²⁰ Je zakázáno, aby na podporu vysílaných pořadů poskytovaly příspěvky subjekty, jejichž činnost souvisí s tabákovými výrobky, s cílem propagovat vlastní jméno, obchodní značku, výrobky, postavení, pověst.¹²¹

Zákon o lesích

Lesní zákon výslovně uvádí že, je zakázáno v lesích kouřit v § 20 odst. 1 písm. k), ačkoli vlastník lesa může udělit výjimku. Účelem tohoto ustanovení není ochrana zdraví, ale ochrana lesa před požáry. Toto ustanovení zákon obsahuje již od počátku své účinnosti, tj. od 1. ledna 1996.¹²²

Zákoník práce

Zákoník práce ukládá povinnosti jak zaměstnavatelům, tak zaměstnancům.¹²³ Zaměstnavatel je povinen zakázat kouření na pracovišti, kde pracuje byť jen jeden nekuřák.¹²⁴ Zaměstnavatel může zajistit, aby na konkrétním pracovišti pracovali pouze

---

¹²⁰ Česká republika. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2001, č. 231, 87. Dostupné také z: Codexis Academia.

¹²¹ ROZEHNAL, Aleš. *Op. cit.*, s. 163.

¹²² Česká republika. Zákon o lesích. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1995, č. 289, 76. Dostupné také z: Codexis Academia.

¹²³ Česká republika. Zákon zákoník práce. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2006, č. 262, 84. Dostupné také z: Codexis Academia.

¹²⁴ Tato povinnost mu vyplývá přímo ze zákoníku práce. Jinak může být zákaz stanoven v kolektivní smlouvě.

Zdroj: Česká republika. Zákon zákoník práce. *Sbírka zákonů*. 2006, č. 262, 84. ve smyslu § 133 odst. 3. Dostupné také z: Codexis Academia.

kuřáci nebo nekuřáci. Pokud to není možné, kuřákům je automaticky zakázáno kouřit, a to nejen na pracovišti samém, ale i v dalších společných prostorách. Zaměstnavatel může navíc zakázat kouření ve všech prostorách, přičemž může, ale není k tomu povinen, zřídit kuřárnu. Tedy lze shrnout, že zaměstnavatel může vnitřním předpisem rozhodnout, které prostory budou kuřácké nebo nekuřácké, který konkrétní prostor je ke kouření vymezen, ale zásadně nesmí povolit kouření na pracovišti, kde rovněž pracuje byť jen jeden nekuřák, neboť tento zákaz vyplývá přímo ze zákona. Pakliže zaměstnanec kouří i přes zákaz, dopouští se tím „*porušení svých pracovních povinností*“, což může mít za následek až rozvázání pracovního poměru, nikdy však peněžní postih.¹²⁵

Jinak je kuřákům kouření v zaměstnání dovoleno. Jednoduchá situace nastane, pakliže je kouření dovoleno pouze ve stanovených, popř. bezpečnostních, přestávkách. Složitějším případem je kouření kdykoli během pracovní doby. Je pak na zaměstnavateli, zda trvá na tom, aby si zaměstnanec napracoval čas přesahující placenou přestávku, zda sníží takovému zaměstnanci odměny nebo ho nijak nepostihne.¹²⁶ Kouření v uzavřených prostorách také výrazně zvyšuje riziko požáru,^{127 128} ale i jinak zvyšuje náklady, například na údržbu interiéru. Pro zaměstnavatele je po všech stranách výhodnější zakázat kouření na pracovišti a případně vymežit uzavřený prostor pro kuřáky, neboť každý má právo na

---

¹²⁵ Přihlíží se přitom i k případné recidivě daného chování, ohrožení bezpečnosti práce apod.

Zdroj online: W. FETTER, Richard. Zákaz kouření na pracovišti. *Epravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakaz-koureni-na-pracovisti-81704.html>

¹²⁶ NEŠČÁKOVÁ, Libuše. *Pracovní právo pro neprávnický*. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4091-1. 272 s. s. 172.

¹²⁷ Odhaduje se, že každý rok zemře při požáru vzniklém od hořící cigarety 100 000 lidí na celém světě, nejčastěji následkem kouření v posteli. Za rok 2007 je v České republice evidováno 253 požárů v domácnostech, které vznikly v důsledků kouření. Zemřelo při nich 15 osob. Samostatnou kapitolou těchto druhů požárů jsou požáry vzniklé kouřením v prostorách, v nichž je manipulováno s hořlavými látkami. Zdroj online: Jak předcházet požáru při kouření? *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/jak-predchazet-pozaru-pri-koureni>

¹²⁸ Riziko požáru na kuřáckém pracovišti je až o 10% vyšší než u nekuřáckého pracoviště. Často se požár rozšíří z tzv. kuřáren.

Zdroj: KOZÁK, Jiří T, PFEIFER, Ivan, RICHTER, Josef. *Rizikový faktor kouření*. 1. vyd. Praha: KPK, 1993, 242 s. ISBN 80-85267-42-x.

zdravé pracovní prostředí. Zaměstnavatel je povinen poskytnout zaměstnanci informace a pokyny v souvislosti se zákazy kouření při vzniku pracovního poměru a při jakýchkoli změnách. Zaměstnanec má ze zákona nárok na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a také povinnost se na vytváření takového bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí podílet.¹²⁹ Pracovištěm je podle rozhodnutí Nejvyššího soudu (21 Cdo 1755/2002) i služební vozidlo,¹³⁰ čili lze mít za to, že i pro služební vozidlo platí zákaz kouření obdobně.

Konkrétní omezení dále platí například pro bezpečnost práce při výrobě výbušnin,¹³¹ a také ve stravovacích službách.¹³²

Přestupkový zákon

Přestupky související s tabákem jsou obsaženy § 30 přestupkového zákona.¹³³ Toto ustanovení je realizací zákazů a omezení uložených tabákovým zákonem. Slouží k tomu, aby společnost mohla být efektivně chráněna před škodami na zdraví, které způsobují

---

¹²⁹ *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem k 1.1.2015*. Olomouc: Anag, 2015. s. 206.

¹³⁰ BUKOVJAN, Petr. *Zákoník práce s judikaturou*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-403-1. s. 231.

¹³¹ Je zakázáno kouřit ve všech objektech i venkovních prostorách, kde jsou nebo mohou být výbušniny, a tyto prostory musí být označeny graficky nebo písemně. Výjimkou jsou místa ke kouření vyhrazená a jako kuřácká označená, která jsou oddělená od ostatních prostor a vybavená popelníky.

Zdroj: Česká republika. Vyhláška Českého báňského úřadu, kterou se stanoví požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu při výrobě a zpracování výbušnin a o odborné způsobilosti pracovníků pro tuto činnost. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1992, č. 327, 66. Dostupné také z: Codexis Academia.

¹³² Mezi zásady provozní hygieny pro provozování stravovacích služeb, výrobu potravin a uvádění potravin do oběhu patří zákaz kouření v prostorách, kde je manipulováno s potravinami a produkty, a také v prostorách, kde se myje nádobí. Zdroj: Česká republika. Vyhláška o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných, která provádí zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2004, č. 137, 45.

¹³³ Česká republika. Zákon o přestupcích. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1990, č. 200. Dostupné také z: Codexis Academia.

právě tabákové výrobky a vedle nich také alkohol a jiné návykové látky. V odstavci 1 pod písmeny l) až p) najdeme přestupky, které mohou být spáchány osobou prodávajícího, uživatele tabákových výrobků nebo jinou osobou.

Podle § 30 odst. 1 písm. l) se přestupku dopustí prodejce, který „*prodá jednotlivé cigarety (tzv. „kusovky“)* nebo *neuzavřené jednotkové balení cigaret*“. Tento zákaz vyplývá ze zákona o spotřebních daních,¹³⁴ výjimka platí pro doutníky a cigarillos, které lze prodávat jednotlivě.¹³⁵

Přestupku se dopustí také osoba kouřící na některém z míst zakázaných tabákovým zákonem. Pokud tato osoba kouří na místě, které sice není obsaženo ve výčtu § 8 odst. 1 tabákového zákona, ale kouření zde zakazuje obecně závazná vyhláška vydaná obcí v samostatné působnosti v souladu s § 19a tabákového zákona, dopustí se přestupku podle § 46 odst. 2 přestupkového zákona, který lze sankcionovat pokutou do výše 30.000 Kč.¹³⁶

Prodejce, který prodá potravinářský výrobek či hračku podobné tabákovému výrobku nebo tabákové potřebě, spáchá přestupek. Pokud tak učiní jako provozovatel, posoudíme tento čin jako jiný správní delikt podle tabákového zákona.

Stejně tak musíme rozlišovat u přestupku podle písmene o), který spáchá prodejce, prodá-li tabákový výrobek nebo potřebu v zařízení nebo na akci určené osobám mladším 18 let.

Poslední tabákový přestupek může spáchat jak prodejce, který prodá nebo neodepře prodej tabákového výrobku, tak i jakákoli jiná osoba, která podá nebo jinak umožní užití

---

¹³⁴ Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2003, č. 353, 118. Dostupné také z: Codexis Academia.

¹³⁵ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-355-4. s. 184.

¹³⁶ Tamtéž, s. 185.

tabákového výrobku osobě, která je mladší 18 let nebo lze důvodně pochybovat, že není.¹³⁷

Tabákové přestupky jsou obsaženy v § 30 odst. 1 písm. l) až p). Možné výše pokuty za přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi jsou uvedeny v odstavci 2 tohoto paragrafu. Nikoli však ve vztahu k tabákovým přestupkům, výši pokuty za ně druhý odstavec vůbec neuvádí. Z § 13 však vyplývá, že za tyto přestupky lze uložit pokutu do výše 1.000 Kč.¹³⁸ K projednání je příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností.

---

¹³⁷ Přestupku se tak dopustí například prostředník, tj. osoba, kterou mladiství požádají, aby jim koupila tabákový výrobek, a tato tak učiní.

¹³⁸ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Op. cit. s. 186.*

4. Současné požadavky Evropské unie a trendy ve vybraných evropských zemích

Současně účinná úprava v České republice je nejmírnější mezi členskými státy Evropské unie,¹³⁹ což uvádí i důvodová zpráva k navrhované novele tabákového zákona.¹⁴⁰ Tato kapitola předkládá odlišnosti právních úprav ve třech evropských státech: Spojené království jako země s nejdelší historií protitabákových předpisů, Spolková republika Německo kvůli spolkovým a zemským specifikům, Černá Hora jako země s velmi levnými tabákovými výrobky.

4.1. Spojené království

Spojené království bylo jednou z prvních zemí, které zavedly přísnou protikuřáckou legislativu. Stalo se tak v červenci 2007 prostřednictvím The Health Act 2006, tedy zákona o zdraví.¹⁴¹ Tento zákon zakazuje kouřit prakticky ve všech uzavřených prostorách sloužících k výkonu práce a na veřejných místech. Výjimky se vztahují na označené prostory, jimiž jsou pokoje v hotelech a penzionech, některé prostory v domech s pečovatelskou službou, hospicích a věznicích. Vyňaty jsou i soukromé domy, pokud jejich část neslouží jako pracoviště, otevřené sportovní stadiony (provozovatel ale může kouření zakázat), nezastřešené autobusové zastávky. Kouřit mohou herci během představení za účelem zachování umělecké integrity. Kouření je povoleno na vyhrazených prostorách ropných plošin a za přísných podmínek také ve specializovaných prodejnách tabákových výrobků, pokud jde o testování vzorků. Zákaz kouření na pracovišti zahrnuje i kouření ve služebním voze.

Podle průzkumu z let 2008/2009 se zákazem kouření v restauracích souhlasilo 93% Britů, v zařízeních, kde se nevaří, pak 75%.

---

¹³⁹ SmokeFree Map. *Smoke Free Partnership* [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z: <http://www.smokefreepartnership.eu/map/index.html>

¹⁴⁰ PS PČR. *Sněmovní tisk 272/0: Novela zákona o ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky* [online]. 2014-07-30, [cit. 2015-05-31]. Dostupné online z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=272&CT1=0#prilohy>

¹⁴¹ Smokefree Legislation. *Action on Smoking and Health* [online]. 2015 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://ash.org.uk/files/documents/ASH_119.pdf

Během prvních 18 měsíců platnosti zákona se 98,2% prostor stalo nekuřáckými.

4.2. Spolková republika Německo

SRN se zavázala v souvislosti s Rámcovou úmluvou o kontrole tabáku již v roce 2004 dosáhnout účinnými opatřeními ochrany nekuřáků na veřejných místech. Spolkové země si proto měly zapracovat zákonnou úpravu ochrany před zdraví ohrožujícím pasivním kouřením na veřejných místech. Ve všech zemích je od ledna 2008 kouření zakázáno na veřejných místech a v restauracích. V některých zemích je zákaz přísný (v roce 2014 žilo 40% Němců ve spolkových zemích, kde je zákaz přísný),¹⁴² v některých mírnější.

Německý Jungenschutzgesetz (zákon o ochraně mládeže) na spolkové úrovni upravuje v § 10 kouření na veřejných místech a tabákové výrobky. V restauracích, na prodejních místech ani jinde nesmí být dětem a mládeži poskytnuty tabákové výrobky a nesmí jim být dovoleno kouřit. Prodej tabákových výrobků prostřednictvím automatu je možný jen na místech, kam není dovolen vstup dětem.¹⁴³

4.2.1. Berlín

Berlínský zákon o ochraně před nebezpečím pasivního kouření (Berliner Nichtraucherchutzgesetz) na veřejnosti vešel v platnost 1. ledna 2008, novelizován byl v následujícím roce. Novela obsahovala vedle dodatečné výjimky pro podniky nepodávající jídlo také rozšíření zákazu kouření na volnočasová zařízení. Zahrnovala však výjimku pro podniky nabízející zákazníkům kouření vodní dýmky. Zákon nedefinuje kouření. Kdo úmyslně nebo nedbalostně poruší tento zákon, může mu být uloženo zaplatit pokutu až 100 EUR. Vlastník zařízení nebo provozovatel restaurace, který neplní povinnosti vyplývající z tohoto zákona, může být potrestán pokutou ve výši až 1000 EUR. V první řadě dohlíží na dodržování tohoto zákona vlastník nebo

---

¹⁴² List of Smoking Bans. *Wikipedia* [online]. 2014 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_smoking_bans

¹⁴³ Jungenschutzgesetz. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/juschg/>

provozovatel zařízení, k dohledu nad přestupky jsou pak příslušné úřady daného obvodu - úřady dohlížející na kontrolu ochrany práce, zdraví, apod.¹⁴⁴

4.2.2. Bavorsko

Bavorsko bylo zpočátku spolkovou zemí s nejpřísnější regulací kouření. Cílem zákona na ochranu zdraví (Gesetz zum Schutz der Gesundheit)¹⁴⁵ je ochrana obyvatelstva před zdravotními nebezpečími pasivního kouření. Zákon se vztahuje na veřejné budovy, zařízení pro děti a mládež, vzdělávací zařízení pro dospělé, zdravotnická zařízení, domovy ve smyslu kolejí a jiných podobných zařízení s výjimkou nocleháren, kulturní a volnočasová zařízení, sportovní zařízení, restaurace, letiště. Ve vnitřních prostorách těchto zařízení je kouření zemským zákonem zakázáno. Tento zákaz se nevztahuje na prostory určené výhradně k bytovým účelům, na prostory policejních orgánů a státního zastupitelství, ani prostory, kde se kouří v rámci uměleckých vystoupení. Odpovědná osoba může pro každou budovu nebo zařízení povolit kouření ve vyhrazeném prostoru (s výjimkou zařízení pro děti a mládež). Prostor musí být označen. Odpovědní za dodržování zákazu kouření a plnění označovací povinnosti jsou prezident zemského sněmu, ředitel úřadu, soudu, zařízení nebo domova, provozovatel restaurace nebo letiště. V případě porušení zákazu přijmou odpovědné osoby nezbytná opatření, aby v porušování nebylo pokračováno nebo nedošlo k novému porušení zákona. Pokutou může být potrestán jak kuřák porušující tento zákon, tak i odpovědná osoba, která nepřijala potřebná opatření.

4.2.3. Severní Porýní-Vestfálsko

Dne 1. ledna 2008 vešel v platnost zákon na ochranu nekuřáček a nekuřáků v Severním Porýní-Vestfálsku.¹⁴⁶ Zákaz kouření platí v budovách a jiných zcela uzavřených

---

¹⁴⁴ Das Berliner Nichtrauchererschutzgesetz. *Berlin.de* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/lb/drogen-sucht/gesetze/nichtraucherschutzgesetz/berliner-nichtraucherschutzgesetz/>

¹⁴⁵ Gesetz zum Schutz der Gesundheit. *Abnr.de* [online]. 2010 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.abnr.de/files/gesundheitschutzgesetz.pdf>

¹⁴⁶ Gesetz zum Schutz von Nichtraucherinnen und Nichtrauchern in Nordrhein-Westfalen. *Landtag Nordrhein-Westfalen* [online]. 2007 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z:

prostorách, nevztahuje se na prostory určené výhradně k soukromému využití. Zákon zakazuje kouření ve veřejných zařízeních, zdravotnických a sociálních zařízeních, vzdělávacích zařízeních, v uzavřených prostorách sportovních zařízení, v kulturních a volnočasových zařízeních, na letištích, v restauracích (i takových, v nichž se nepodává jídlo), nákupních centrech a pasážích. Ve vyjmenovaných zařízeních je možno zřídit uzavřené místnosti určené pro kuřáky. V prostorách, kde zákon kouření zakazuje, musí být zákazové tabulky. Peněžitou pokutou může být potrestán, kdo poruší zákaz kouření, nebo kdo nesplní svoji povinnost zabránit porušování zákazu kouření. Ten může být potrestán pokutou až 2.500 EUR.

4.3. Černá Hora

Protikuřácký zákon je v Černé Hoře v účinnosti od roku 2004 a naposledy byl novelizován v roce 2014.¹⁴⁷ Úprava je podobná té naší. Kouření se zakazuje na veřejných místech, mezi něž patří vzdělávací a zdravotnická zařízení, jiná zařízení poskytující ubytování nebo stravování dětem a studentům, zařízení poskytující péči lidem v nouzi a seniorům, kulturní, sportovní, volnočasová a jiná podobná zařízení, nebo prostory související se skladováním, prodejem a distribucí potravin. Dále sem patří letištní budovy, zastávky hromadné dopravy, vlaková nádraží a příslušné dopravní prostředky včetně taxi, dětská hřiště, hotely, restaurace a jiná gastronomická zařízení, zařízení provozující hazardní hry, věznice, lobby, výtahy a jiné společné prostory budov, veřejné toalety, místo výkonu pracovní činnosti. Je zakázán prodej tabákových výrobků ve vzdělávacích a zdravotnických zařízeních a ve vzdálenosti méně než 150 metrů od nich, v lékárnách, ve sportovních a rekreačních zařízeních, samoobslužným způsobem, v prodejních automatech. Je zakázáno uvádět na obalu slova nebo fráze zlehčující škodlivé účinky výrobku. Kromě reklamy je dokonce zakázáno kouřit při vystupování v médiích a zobrazovat v tisku nebo v televizi fotografie, záběry nebo kresby kouřících osob.

---

http://www.landtag.nrw.de/portal/WWW/GB_II/II.2/Gesetzgebung/Aktuell/01_Aktuelle_Gesetzgebungsv erfahren/NiSchG.jsp

¹⁴⁷ Zakon o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda. *Vlada Crne Gore, Agencija za duvan* [online]. 2014 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z:

<http://www.aduvan.co.me/Dokumenti/Zakoni/Zakon%20o%20ogranicavanju%20upotrebe%20duvanskih%20proizvoda.pdf>

Kuřácká místnost nesmí být vyhrazena v prostorách, v nichž vykonávají úkoly státní orgány, státní správa, samospráva a další právnické osoby vykonávající veřejnou moc, dále v institucích poskytujících zdravotní péči, vzdělávání, sociální péči, v institucích kulturních, sportovních a rekreačních, prodávajících či vyrábějících léky, vykonávajících obchodní činnost, výrobu, dopravu a skladování potravin nebo v prostorách, kde se konají veřejné schůze. Ve zdravotnických zařízeních pečujících o osoby duševně nemocné a seniory lze vymezit kuřácký prostor. V hotelech a penzionech se smí kouřit pouze ve výslovně označených pokojích. Programy pro děti a mládež vytvořené ministerstvem aplikují školská a jiná zařízení. Provozovateli lze uložit pokutu 500 – 20.000 EUR, osobě kouřící na zakázaném místě lze uložit pokutu 30 – 1.000 EUR. Výše pokuty se zdá o to vyšší, pokud uvážíme, že krabičku cigaret lze v Černé Hoře koupit za cenu 0,80 – 2,20 EUR (údaj z roku 2012).

5. Aktuální vývoj změn v oblasti ochrany před tabákovým kouřem v České republice

30. července 2014 byl poslancům rozeslán sněmovní tisk návrhu novely zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.¹⁴⁸

Dne 3. června 2015 byl vládou jednomyslně přijat návrh nového zákona vypracovaný ministerstvem zdravotnictví, který by měl nahradit dosavadní předpis. Zákon slíbil podepsat i prezident Zeman.¹⁴⁹ Pakliže by byl přijat v Parlamentu ČR, nebylo by novely, jejímuž projednání se poslanci dosud bránili v očekávání zcela nového zákona, již třeba.

Schválena byla novela zákona o potravinách a tabákových výrobcích, kterou 31. května podepsal prezident republiky.¹⁵⁰ Tato novela vychází z unijních předpisů, do vnitrostátního práva zavádí novou podobu varování na obalech tabákových výrobků schválenou Evropským parlamentem. Varování bude od nynějška zabírat 65% plochy obalu a bude kombinací textu a obrazu, přičemž obrazových varování jsou tři sady po 42 variantách, každá sada by se měla používat rok. V souladu s unijními požadavky se také zakazuje například uvádět na trh cigarety a tabák k ručnímu balení cigaret s charakteristickou příchutí, tabákové výrobky obsahující látky vytvářející dojem prospěšnosti užívání tabákových výrobků, látky způsobující zbarvení emisí nebo látky zvyšující toxický nebo návykový účinek tabákových výrobků.

---

¹⁴⁸ PS PČR. *Sněmovní tisk 272/0*: Novela zákona o ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky [online]. 2014-07-30, [cit. 2015-05-31]. Dostupné online z:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=272&CT1=0#prilohy>

¹⁴⁹ KOPECKÝ, Josef. Zákon zakáže kouřit v hospodě. Nebudu to vetovat, ujišťuje kuřák Zeman. *IDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zakon-zakaze-kouřit-v-hospode-nemecek-se-vzdal-fondu-prevence-koureni-1ep-/domaci.aspx?c=A150603_061217_domaci_kop#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=clanek-box

¹⁵⁰ Průběh legislativního procesu k dispozici online: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=687>

5.1. Poslanecký návrh novely zákona o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami

V souhrnu lze říci, že novela nepřináší rozsáhlé změny: ruší se tři písmena, dva odstavce, jeden obrázek v příloze a mění se znění jednoho písmene. Přesto se jedná o změnu velice diskutovanou, ať už mezi veřejností, nebo na politické úrovni, která nás může v dané oblasti přiblížit zbytku Evropské unie (o úrovni regulace ve srovnání s jinými evropskými státy a požadavcích Evropské unie bylo hovořeno v předchozích kapitolách).

Novela zákona má přinést úplný zákaz kouření v zařízeních společného stravování. Podle aktuální výzkumné zprávy agentury Ipsos si tento zákaz přeje 78% Čechů starších 18 let.¹⁵¹ Srovnáme-li toto číslo s počtem kuřáků v České republice, vychází nám, že s úplným zákazem souhlasí i nezanedbatelná část kouřící populace – uvedená zpráva uvádí dokonce 39 % každodenních kuřáků. Důvodová zpráva jako účel změny úpravy uvádí ochranu před pasivním kouřením a „zajištění práva na bezpečnost a ochranu zdraví při práci zaměstnanců pracujících v zařízeních společného stravování“. Dalším předpokládaným účinkem tohoto opatření by měla být eliminace vlivu na potenciální nezletilé kuřáky (o tomto fenoménu bylo hovořeno v jedné z předchozích kapitol).

Dosavadní dělení na zařízení kuřácká, nekuřácká a s vyhrazenými prostory se tedy ruší, jelikož se tzv. „stavebně oddělené prostory“ neosvědčily.

Tento návrh novely měl usnadnit cestu budoucímu komplexnějšímu vládnímu řešení, které je popsáno v následující podkapitole. Návrh této novely je sice v souladu s Rámcovou úmluvou o kontrole tabáku a s právem Evropské unie, ale Rámcová úmluva stanovuje minimální úroveň ochrany před tabákovým kouřem, je žádoucí přistoupit k přísnější úpravě.

---

¹⁵¹ Čechům vadí kouření v restauracích stále víc. Ipsos [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.ipsos.cz/cechum-vadi-koureni-v-restauracich-stale-vic/>

5.2. Návrh nového zákona Ministerstva zdravotnictví ČR

Ministerstvo zdravotnictví předložilo vládě návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek.¹⁵² Tento nový zákon rozšiřuje definici elektronické cigarety o její jednotlivé součásti, nově definuje *bylinný výrobek určený ke kouření* a také přeshraniční prodej na dálku. Tabáková potřeba je nyní označena jako kuřácká pomůcka. Tyto definice vycházejí z evropských předpisů.

Zakazuje se prodej tabákových výrobků, kuřáckých pomůcek, bylinných výrobků určených ke kouření a elektronických cigaret (dále jen „tabákové výrobky“) nově ve zdravotnických a školských zařízeních, v zařízeních sociálně-právní ochrany dětí a v prostorech, kde je poskytována péče o děti, na akcích určených převážně pro osoby mladší 18 let, v dopravním prostředku hromadné dopravy s výjimkou letecké dopravy, v prodejně, kde převažuje sortiment pro osoby mladší 18 let.

Nově bude možné prodávat tabákové výrobky prostřednictvím prostředku komunikace na dálku za použití „systému ověřování věku“.

Kouření a nově také používání elektronických cigaret se zakazuje nyní i v zařízení sociálně-právní ochrany dětí a v prostorech, kde je pečováno o děti, v prostoru dětského hřiště a sportoviště určeného převážně pro osoby mladší 18 let a především ve vnitřním prostoru provozovny stravovacích služeb. V budovách souvisejících s veřejnou dopravou a v tranzitních prostorech mezinárodních letišť je možné kouřit ve vyhrazených stavebně oddělených neprůchozích prostorách. Dojde-li k porušení povinnosti provozovatelem, může být provozovna uzavřena až na dva dny.

Kontrola je svěřena obcím v přenesené působnosti, orgánu ochrany veřejného zdraví, České obchodní inspekci, Státní zemědělské a potravinářské inspekci, České školní inspekci, státnímu úřadu inspekce práce a oblastním inspektorátům práce, obecnímu živnostenskému úřadu.

Některé normy budou vyňaty ze souvisejících zákonů a stanou se součástí nového zákona, některé budou upraveny. Jde o především o přestupky, správní delikty, některé

---

¹⁵² Návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. Úřad vlády ČR [online]. 2015 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9T2BUY68>

normy týkající se spotřebních daní, působnosti správních orgánů apod. V zákoně o obecní policii bude nyní ustanovení opravňující strážníka *vstupovat do provozovny, pokud lze mít důvodně za to, že jsou zde osobě mladší 18 let prodávány nebo podávány tabákové výrobky, kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření nebo elektronické cigarety nebo je zde této osobě jinak umožněno jejich užívání.*¹⁵³

Žádné omezení týkající se cigaret s příchutí tento návrh zákona neobsahuje. Tato kapitola pojednává pouze o odlišnostech týkajících se tabákových výrobků.

Změny v regulaci tabáku se v ČR chystají již delší dobu, avšak stále mají řadu odpůrců, jak se ukázalo i během projednávání tohoto návrhu zákona v Poslanecké sněmovně. Nejčastějším argumentem proti zcela nekuřáckému prostředí je již výše zmiňovaná svoboda, hojně se také objevovala námitka rozporu se svobodou podnikání. Cestu regulaci tabákových výrobků neulehčila ani skutečnost, že sdílí právní předpis s alkoholem, neboť velká část pozměňovacích návrhů postihovala právě ustanovení týkající se alkoholu. Osudným se vládnímu návrhu stalo hlasování, nebo spíše nehlasování, poslanců za koaliční hnutí ANO, kteří údajně odmítli schválit zákon v podobě zahrnující mimo jiné pozměňovací návrh poslance Bendy o tzv. „kuřárnách“.

Domnívám se, že by bylo lépe, kdyby ministr zdravotnictví z nového zákona nevyňal část upravující fond na podporu odvykání, jehož příjem plánoval získávat z prodeje cigaret (1% z vybrané spotřební daně), zvláště uvažíme-li, že současně s tímto zákonem vládou prošlo i zdražení cigaret (2 Kč na krabičku).¹⁵⁴ Avšak je zřejmé, že s takovým ustanovením by cesta tohoto zákona byla ještě daleko složitější.

---

¹⁵³ Česká republika. Zákon o obecní policii. *Sbírka zákonů*. 1991, č. 553, 104. Dostupné také z: Codexis Academia.

¹⁵⁴ KOPECKÝ, Josef. Op. cit.

Nový návrh ministerstva zdravotnictví

25. května 2016 poslanci schválili několik z celkem 220 pozměňovacích návrhů k novému tabákovému zákonu. Samotný zákon však schválen nebyl.¹⁵⁵ Ještě do konce týdne ministr zdravotnictví zákon upravil, zapracoval většinu pozměňovacích návrhů, které Poslanecká sněmovna schválila.¹⁵⁶ V pondělí 30. května 2016 pak nové znění vláda jednomyslně schválila.¹⁵⁷

Pokud původní návrh uváděl výjimku ze zákazu kouření ve veřejnosti přístupném vnitřním prostoru pro stavebně oddělený prostor vyhrazený ke kouření výslovně pro vnitřní prostor budovy související s veřejnou dopravou, nynější znění tuto konkretizaci budovy již neobsahuje. Lze tedy zřejmě vymezit stavebně oddělený prostor určený ke kouření i v jiných budovách. V souvislosti s tím návrh zákona ukládá povinnost vlastníku prostoru, v němž se takovýto stavebně oddělený prostor nachází, aby zajistil, že se v tomto stavebně vyhrazeném prostoru nebude zdržovat zaměstnanec při výkonu své práce v době, kdy se v něm kouří.

Zákaz kouření ve vnitřních prostorách provozoven stravovacích služeb zůstává nadále. Výjimka je stanovena pouze pro užívání vodních dýmek. Návrh týkající se tzv. „kuřáren bez obsluhy“ jako jediný Poslaneckou sněmovnou schválený pozměňovací návrh ministr zdravotnictví nezpracoval do nového návrhu zákona.¹⁵⁸

Zcela nově návrh obsahuje zákaz kouření v prostoru zoologických zahrad s výjimkou vnějších prostor, které provozovatel zoologické zahrady ke kouření vyhradí.

---

¹⁵⁵ ŠIMÁNEK, Vít. Poslanci odmítli omezení kouření. Sobotka svolá koaliční radu kvůli hlasům ANO. In: *Česká televize* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1796279-zive-poslanci-odmitli-omezeni-koureni-podle-nemecka-ano-hrube-porusilo-koalicni>

¹⁵⁶ Návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. *Úřad vlády ČR* [online]. 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAAF9BFV5>

¹⁵⁷ Vláda schválila "nový" protikuřácký zákon. Povolí e-cigarety i vodní dýmky, kuřárny ale nikoliv. In: *Hospodářské noviny* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-65311390-vlada-jednomyslne-schvalila-protikuracky-zakon>

¹⁵⁸ Pozměňovací návrh poslance Marka Bendy týkající se tzv. „kuřáren bez obsluhy“ k dispozici online: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=508>

Návrh reflektuje četné výtky přílišné přísnosti úpravy užívání elektronických cigaret. Platí pro ně zákazy stanovené pro kouření s výjimkou provozoven stravovacích služeb a zoologických zahrad. Prostory, kde je užívání elektronických cigaret zakázané, tak musí být zvlášť označeno textem informujícím o zákazu umístěným u vstupu.

Zákaz kouření stanovený obecně závaznou vyhláškou nepůjde nyní uplatnit na veřejnosti přístupné akce přístupné osobám mladším 18 let.

Původní návrh zákona v Poslanecké sněmovně vyvolal bouřlivé diskuse, 220 pozměňovacích návrhů a dlouhé hodiny jednání, aby nakonec schválen nebyl. Vzhledem k původnímu smyslu zákona tuto skutečnost v konečném důsledku považuji spíše za pozitivní – pokud by byl zákon schválen se zmiňovaným pozměňovacím návrhem hovořícím o „kuřárnách bez obsluhy“, nemohl by takový výsledek být považován za úspěch v boji za ochranu zdraví. Ač musel nový návrh podstoupit řadu změn, stále je vyhovující. V současné době se má za to, že elektronické cigarety nemají dopad na nekouřící osoby, čili je přípustné, aby jejich regulace byla volnější oproti běžnému kouření. Ačkoli elektronická cigareta neprodukuje kouř, dehet, nový zákon ji z hlediska zákazů staví vedle ostatních tabákových výrobků, ustanovení o zákazech kouření se na elektronickou cigaretu aplikují až na výjimky analogicky, což je zřejmě dobré řešení. Elektronická cigareta by se mohla stát tzv. vstupní drogou pro děti a mládež. Uvažujeme tedy nebezpečnost vzniku závislosti, která vzhledem k přítomnosti nikotinu a možnosti kouřit takřka neustále, vzniká velmi rychle. I přes tvrzení Komory elektronického kouření, že je elektronická cigareta vhodnou pomůckou při odvykání kouření, nelze nyní elektronickou cigaretu vnímat jako léčebnou pomůcku, ačkoli jí nelze upřít nižší míru nebezpečnosti vzhledem k absenci karcinogenů.¹⁵⁹ S ohledem na poměrně krátkou dobu, po kterou jsou tyto výrobky na trhu, je těžké posuzovat dopady dlouhodobého užívání na lidské zdraví.

Významnou změnou je výjimka ze zákazu pro vodní dýmky. Mám za to, že tato výjimka způsobuje značný nedostatek v budoucí právní úpravě s ohledem na dlouhou

---

¹⁵⁹ V současné době je elektronická cigareta v některých případech hrazena zdravotní pojišťovnou ve Velké Británii, nicméně jedná se o výrobek jediného výrobce.

dobu, po kterou jsou kuřáci vodních dýmek působení kouře vystaveni. Nicméně ústupky ministerstva zdravotnictví jsou cestou k prosazení nové úpravy.

Vláda předložila návrh zákona se zapracovanými pozměňovacími návrhy Poslanecké sněmovně dne 2. června 2016 a navrhla, aby s ním sněmovna vyslovila souhlas v prvním čtení.¹⁶⁰ Premiér očekává, že zákon nabyde účinnosti 1. ledna 2017.

---

¹⁶⁰ Stav projednávání je dostupný online: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=7&t=828>

6. Závěr

Právní předpisy regulující užívání tabákových výrobků prochází v současné době nejen v České republice dynamickým vývojem způsobeným zejména požadavky, které jsou na vnitrostátní úpravu kladeny mezinárodním a evropským právem. Je tedy nutné, aby členské státy přijaly předpisy regulující užívání a prodej tabákových výrobků, které budou vycházet z požadavků na ně kladených a současně budou přihlížet ke zvláštnostem dané země.

Pokud jde o tabákové výrobky, regulují právní předpisy především jejich výrobu, složení a balení, zdanění, omezení prodeje a omezení užívání. Jako s každým výrobkem i s těmi tabákovými je spojena reklama a propagace. Její česká právní úprava je již natolik striktní, že nelze v brzké době očekávat její výrazné změny. Předpisy omezující užívání tabákových výrobků sledují snížení spotřeby tabáku, eliminaci vzniku závislosti u potenciálních kuřáků a vytvoření nekuřáckého prostředí ať už z důvodu bezpečnosti, nebo ochrany zdraví.

V České republice je již užívání tabákových výrobků regulováno, nicméně účinná právní úprava není v současné době dostačující k tomu, aby plnila svůj účel, dostala požadavkům mezinárodním a evropským. Na základě komparace české právní úpravy s úpravami některých členských států Evropské unie jsem došla ke zjištění, že většinu změn obsažených v návrhu zákona tyto zahraniční úpravy již obsahují. Vážením základních práv jsem nadto dospěla k závěru, že pokud dochází ke konfliktu mezi právem na ochranu zdraví a svobodou, je třeba upřednostnit ochranu zdraví, a proto nelze zákon, jehož cílem je právě ochrana zdraví, vnímat jako neústavní zásah do svobody jako takové nebo svobody podnikání. S ohledem na to jsem přesvědčena, že přijetí vládního návrhu zákona je nezbytné, a jeho druhé navrhované znění shledávám téměř dostatečným.

Významnou skutečností je také současně proběhnuvší novelizace zákona o potravinách a tabákových výrobcích, která realizuje změny požadované Evropskou unií. Změna obalů tabákových výrobků, obrazová varování a zejména zákaz tabáku s příchutí je velkým krokem k ochraně zejména dětí a mladistvých před tabakismem. Mám za to, že je vhodným řešením aplikovat na obal tabákového výrobku vedle kombinovaného varování také kontaktní informaci o odvykacích centrech. Kombinované varování je rozhodně účinnější než pouhý text. Ve světě se vhodnou cestou ukázaly být motivační

kampaně – nikoli „přestaňte kouřit“, ale „uvažujte, oč by váš život byl lepší bez kouření“. Je třeba připomenout úsporu peněz, získání zdraví, fyzické kondice, zdraví dětí, apod. Cílem je získání svobody, zbavení se závislosti. Je třeba bojovat proti kouření, ne proti kuřákovi, protože ten se pak brání.

Děti a mládež jsou skupinou, která by měla být před tabákem především chráněna. Děti na základních školách a nižších gymnáziích procházejí řadou kurzů první pomoci. Je třeba vyvinout spolupráci se školami, i pokud jde o programy preventivní ochrany zdraví, které by měly zahrnovat i programy prevence kouření zaměřující se jednak na děti, jednak na jejich rodiče. Neboť rodina je *sociální skupina plnící funkci výchovného prostředí*,¹⁶¹ a jako taková má klíčový vliv na dítě. V působení na rodiče shledávám zásadní význam. Nelze podceňovat již předškolní výchovu a mateřské školy vzhledem k počtu kuřáků v útlém věku.¹⁶² Tyto děti je třeba především chránit před pasivním kouřením. Pokud dítě vyrůstá v kuřáckém prostředí, nejenže je vyšší pravděpodobnost, že samo začne kouřit, protože to považuje za „normální“, ale daleko více na něj dopadají účinky tabákového kouře. Ten je pak u malých dětí často původem například astmatu, poškození ledvin nebo řídnutí kostí.¹⁶³ Pobyt dětí v kuřáckém prostředí je tedy třeba eliminovat nejen ze zdravotních důvodů, ale i proto, aby kouření nezačaly považovat za „běžnou věc, kterou dělá každý“. Není však dobře děti před kouřením zastrašovat, je lépe motivovat je k životu bez cigaret jako k něčemu lepšímu.

Je třeba zvýšit informovanost veřejnosti o nebezpečí pasivního kouření, která stále není srovnatelná se znalostí rizik aktivního kouření. Lze dokonce říci, že pasivní kouření je u nás stále bráno na lehkou váhu.

Důležitou změnou, kterou nový zákon přináší, je úplný zákaz kouření v zařízeních společného stravování. Tuto změnu považují za přínosnou především s ohledem na

---

¹⁶¹ WAGNEROVÁ, Eliška. *Op.cit.*, s. 659.

¹⁶² SOVINOVÁ, Hana, CSÉMY, Ladislav. STÁTNI ZDRAVOTNÍ ÚSTAV, Praha. *Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice* [online]. 2008 [cit. 2015-03-17]. ISBN 80-7071-230-9. s. 10. Dostupné z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czpzp/aktuality/Koureni_20a_20Alkohol.pdf

¹⁶³ Alarmující zpráva: Polovinu předškoláků ohrožuje toxický kov. *Aktuálně.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/alarmujici-zprava-predskolaci-maji-ledviny-ohrozeni-kadmium/r~35aa3d62f27a11e4ba38002590604f2e/>

zaměstnance těchto provozoven, kteří mají právo na práci ve zdravém prostředí. Nelze opomíjet ani v této práci již dříve zmiňovaný aspekt ochrany potenciálních kuřáků, neboť nebude-li se kouřit v barech, klubech nebo na koncertech, ubyde „nových“ kuřáků. Stavebně oddělené prostory, které v současné době v některých provozovnách najdeme, nejsou vhodným řešením. Nekuřák do nekuřácké části musí zpravidla projít přes kuřáckou, která je umístěna v hlavním prostoru provozovny, a ani stavební předěl nezaručuje, že se vzduch z obou prostor nebude mísit průchodem mezi nimi.

Zakázat kouření nemůžeme, ale můžeme ho omezit, můžeme zvýšit šanci, že se ho současní nekuřáci (děti a mládež především) do budoucna vyvarují, můžeme ochránit nekuřáky. Jistě, například restauraci si vybrat můžeme, ale představme si situaci nekuřáka na kuřáckém pracovišti. Nemusí jít jen o již zmíněného číšníka.

Druhý vládní návrh zákona, který byl navržen tak, aby s ním sněmovna mohla vyslovit souhlas v prvním čtením, a jehož projednávání bylo zařazeno na pořad schůze začínající 28. června 2016, má své odpůrce a jeho cesta je stále nejistá. Pokud bude přijat, a bude-li důsledně vymáhán, pak lze říci, že ochrana před expozicí tabákovému kouři bude dostatečná a vyhovující evropským a mezinárodním předpisům. S ohledem na evropské předpisy se však nelze dále spokojit se stávajícím zákonem, a tedy nebyl-li by nový zákon přijat, vznikla by nutnost uvažovat znovu o novelizaci současného tabákového zákona, která byla vzhledem ke vznikající nové úpravě odložena.

Použitá literatura

Právní předpisy a judikatura

1. Česká republika. Nařízení vlády, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci. In: *Sbírka zákonů*. 2007, č. 361, 111. Dostupné z: Codexis Academia.
2. Česká republika. O ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů*. Česká republika, 2005, roč. 2005, č. 379, 133. Dostupné z: Codexis Academia.
3. Česká republika. Vyhláška Českého báňského úřadu, kterou se stanoví požadavky k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu při výrobě a zpracování výbušnin a o odborné způsobilosti pracovníků pro tuto činnost. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1992, č. 327, 66. Dostupné z: Codexis Academia.
4. Česká republika. Vyhláška Ministerstva zemědělství, kterou se provádí § 18 písm. a), d), j), k), l) a m) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro tabákové výrobky. In: *Sbírka zákonů*. 1997, ročník 1997, částka 109, číslo 325. Dostupné z: Codexis Academia
5. Česká republika. Vyhláška o hygienických požadavcích na stravovací služby a o zásadách osobní a provozní hygieny při činnostech epidemiologicky závažných. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2004, č. 137, 45. Dostupné z: Codexis Academia.
6. Česká republika. Zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2010, č. 132, 47. Dostupné z: Codexis Academia.
7. Česká republika. Zákon o lesích. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1995, č. 289, 76. Dostupné z: Codexis Academia.
8. Česká republika. Zákon o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů*. 2000, č. 128, 38. Dostupné z: Codexis Academia.
9. Česká republika. Zákon o obecní policii. *Sbírka zákonů*. 1991, č. 553, 104. Dostupné také z: Codexis Academia.

10. Česká republika. Zákon o potravinách a tabákových výrobcích. In: *Sbírka zákonů*. 1997, ročník 1997, částka 37, číslo 110. Dostupné také z: Codexis Academia.
11. Česká republika. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně některých zákonů. In: *Sbírka zákonů ČR*. 2001, č. 231, 87. Dostupné z: Codexis Academia.
12. Česká republika. Zákon o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2004, č. 561, 190. Dostupné z: Codexis Academia.
13. Česká republika. Zákon o přestupcích. In: *Sbírka zákonů ČR*. 1990, č. 200. Dostupné z: Codexis Academia.
14. Česká republika. Zákon o regulaci reklamy. In: *Sbírka zákonů*. 1995, č. 40, 8. Dostupné z: Codexis Academia.
15. Česká republika. Zákon o spotřebních daních. In: *Sbírka zákonů*. 2003, č. 353, 118. Dostupné z: Codexis Academia.
16. Česká republika. Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). In: *Sbírka zákonů*. 2006, č. 183, 63. Dostupné z: Codexis Academia.
17. Česká republika. Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. *Sbírka zákonů*. 1997, č. 48, 16. Dostupné také z: Codexis Academia.
18. Česká republika. Zákon o zrušení státního tabákového monopolu a o opatřeních s tím souvisejících. *Sbírka zákonů*. 1993, č. 303, 77. Dostupné také z: Codexis Academia
19. Česká republika. Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon). In: *Sbírka zákonů*. 1991, č. 455, 87. Dostupné z: Codexis Academia.
20. Česká republika. Zákon občanský zákoník. *Sbírka zákonů*. 2012, č. 89, 33. Dostupné také z: Codexis Academia
21. Česká republika. Zákon zákoník práce. *Sbírka zákonů*. 2006, č. 262, 84. Dostupné z: Codexis Academia.
22. Česká republika. Zákon, kterým se mění zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými

- návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. *Sbírka zákonů*. 2009, č. 305, 91. Dostupné z: Codexis Academia.
23. Česká socialistická republika. Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. In: *Sbírka zákonů*. 1989, č. 37. 10. ve vyhlášeném znění. Codexis Academia.
24. Česká socialistická republika. Zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi. In: *Sbírka zákonů*. 1989, č. 37. 10. Dostupné také z: Codexis Academia.
25. Československo. Vyhláška ministerstva dopravy o železničním přepravním řádu. *Sbírka zákonů*. 1964, č. 132, 57. Dostupné také z: Codexis Academia
26. Československo. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech. *Sbírka zákonů*. 1976, č. 120, 23. Dostupné také z: Codexis Academia.
27. Československo. Vyhláška ministra zahraničních věcí o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války. *Sbírka zákonů*. 1954, č. 65, 40. Dostupné také z: Codexis Academia.
28. Československo. Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání. In: *Sbírka zákonů*. Ročník 1991, částka 91, číslo 468. Dostupné také z: Codexis Academia.
29. Doporučení rady ze dne 30. listopadu 2009 o nekuřáckém prostředí. In: *Úřední věstník Evropské unie C 296/4*. 2009, 2009/C 296/02. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2009.296.01.0004.01.CES
30. Druhá zpráva o uplatňování směrnice o tabákových výrobcích. *Úřední věstník L 174*. 2007, KOM(2007) 754 [cit. 2015]. Dostupné také z: http://ec.europa.eu/health/archive/ph_determinants/life_style/tobacco/documents/tobacco_products_cs.pdf
31. Nález Ústavního soudu ČR ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. II. ÚS 2672/07, publikován pod č. 36/48 SbNU. Dostupné online: <http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=2-2672-07> [cit. 2015-5-31].

32. Nález Ústavního soudu ze dne 23. 9. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 11/08, publikován pod č. 155/50 SbNU. Dostupné online: <http://kraken.slv.cz/Pl.US11/08> [cit. 2015-5-31].
33. Návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. *Úřad vlády ČR* [online]. 2015 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/kpl-detail?pid=KORN9T2BUY68>
34. Návrh zákona o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek. *Úřad vlády ČR* [online]. 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAAF9BFV5>
35. PS PČR. *Sněmovní tisk 272/0*: Novela zákona o ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky [online]. 2014-07-30, [cit. 2015-05-31]. Dostupné online z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=7&CT=272&CT1=0#prilohy>
36. Rozsudek Soudního dvora ze dne 12. prosince 2006, Spolková republika Německo proti Evropskému parlamentu a Radě EU. *Sbírka rozhodnutí 2006 I-11573*. Věc C-380/03. Dostupné online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62003CJ0380&rid=4>
37. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/33/ES ze dne 26. května 2003 o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se reklamy na tabákové výrobky a sponzorství souvisejícího s tabákovými výrobky. In: *Věstník L 152*. ročník 2003, 2003/33/ES. Dostupné také z: Codexis Academia
38. Směrnice Komise v přenesené pravomoci 2014/109/EU ze dne 10. října 2014, kterou se mění příloha II směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/40/EU vytvořením knihovny obrazových varování pro použití na tabákových výrobcích. In: *Úřední věstník Evropské unie L 360/22*. ročník 2014, 2014/109/EU. Dostupné také z: Codexis Academia.
39. Směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se reklamy na tabákové výrobky a sponzorství souvisejícího s tabákovými výrobky ze dne 26. května 2003. *Úřední věstník L 152*. 2003, 2003/33/ES. Dostupné online: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003L0033&rid=1>

40. Směrnice o sblížení právních a správních předpisů členských států týkajících se výroby, obchodní úpravy a prodeje tabákových a souvisejících výrobků a o zrušení směrnice 2001/37/ES. *Úřední věstník L 127*. 2014, 2014/40/EU. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0040&from=EN&lang3=choose&lang2=choose&lang1=CS>
41. Smlouva o fungování Evropské unie. *Úřední věstník C 326*. 2012, 2012/C 326/01. Dostupné také z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>
42. Sněmovní tisk 265 V. n. z. o opatřeních k ochraně před tabákovými výrobky. *Poslanecká sněmovna parlamentu České republiky* [online]. 2003 [cit. 2015-06-07]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=4&t=265>
43. Úmluva o právech dítěte. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. 1991, číslo 104. Dostupné také z: http://www.sbcz.cz/cgi-bin/khm.cgi?typ=1&page=khm:SB1991/10491A02_Ob.HTM;skok#os0020
44. Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. *Sbírka zákonů*. 1993, č. 2, 1. Dostupné také z: Codexis Academia
45. Vládní návrh zákona o regulaci reklamy je dostupný online na stránkách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky: <http://www.psp.cz/eknih/1993ps/tisky/t128900.htm>
46. WHO. *Rámcová úmluva o kontrole tabáku*. 2003, 22 s. Dostupné z: http://euroskop.cz/gallery/64/19273-who_ramcova_umluva_o_kontrola_tabaku.pdf
47. Zpráva Komise Radě, Evropskému parlamentu a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru - Zpráva o provádění směrnice o reklamě na tabákové výrobky (2003/33/ES). Brusel, ročník 2008, KOM/2008/0330. Dostupné také z: Codexis Academia.

Odborná literatura

1. BEČKOVÁ, Ilona, VIŠŇOVSKÝ, Peter. *Farmakologie drogových závislostí*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1999, 112 s. ISBN 80-7184-864-6.
2. BUKOVJAN, Petr. *Zákoník práce s judikaturou*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-403-1.
3. ČAPEK, Alois. *Tabák v Čechách: kouření a šňupání, pěstování, zpracování a zdaňování tabáku, jakož i vývoj jeho monopolu, jeho spotřeby a výnosu*. V Praze: Technické knihkupectví a nakladatelství, 1947, 414 s.
4. DELONG, Vladimír. *Československé socialistické správní právo: Zvláštní část*. Praha: Ústav státní správy, 1971, 263, [1] s.
5. ERBAN, Václav. TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCÍ. KATEDRA ENERGETICKÝCH ZAŘÍZENÍ. *Zdravotní, pracovní-hygienické, preventivní a sociálně-psychologické otázky a problémy v podnicích a v jiných provozech*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 9788073721725
6. GILMAN, L. Sander, ZHOU XUN. *Příběh kouře: člověk a kouření od úsvitu dějin až po současnost*. Vyd. 1. Praha: Dybbuk, 2006, 457 s. ISBN 80-86862-23-2.
7. HELBICHOVÁ, 1938. *Nemoci srdce a cév. Zdraví lidu: zdravotnický měsíčník Čsl. Červeného kříže*. (16). ISSN 1802-9655.
8. CHALOUPKOVÁ, Helena. *Regulace reklamy: komentář*. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-180-2.
9. JANOUŠKOVÁ, Petra. 2007. *Nad rozsudkem Nejvyššího správního soudu aneb zákaz prodeje lihovin a tabákových výrobků na tržištích/tržnicích. Správní právo*. (4-6): 205-210.
10. JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. Beckovy malé komentáře. ISBN 978-80-7400-355-4.
11. KALISTA, Martin. *Product placement a jeho vliv při umístění v audiovizuálních pořadech*. Brno: KEY Publishing s.r.o., 2011. ISBN 878-80-7418-111-5.
12. KOZÁK, Jiří T., PFEIFER, Ivan, RICHTER, Josef. *Rizikový faktor kouření*. 1. vyd. Praha: KPK, 1993, 242 s. ISBN 80-85267-42-x.

13. KUBÁNEK, Vladimír. *Tabák a tabákové výrobky: (historie, pěstování, zpracování, legislativa)*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2009, 160 s. ISBN 978-80-7399-898-1.
14. NEŠČÁKOVÁ, Libuše. *Pracovní právo pro neprávnický*. 1. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4091-1. 272 s.
15. PAVLÍK, Ivo. *Kouřit či nekouřit?*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 1956, 15 s.
16. ROZEHNAL, Aleš. *Mediální zákony: komentář*. Vyd. 1. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-304-1.
17. SLABIHOUDEK, F. 1933. O černé kávě a kouření. *Zdraví lidu: zdravotnický měsíčník Čsl. Červeného kříže*. (11). ISSN 1802-9655.
18. SLÁDEČEK, Vladimír. *Správní právo - zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. Praha: Leges, 2014, 494 s. ISBN 978-80-87576-48-9. s. 361.
19. *Slovník veřejného práva československého*. Brno: Polygrafia, 1939-1948, 1091 s.
20. SOVINOVÁ, Hana, CSÉMY, Ladislav. STÁTNÍ ZDRAVOTNÍ ÚSTAV, Praha. *Kouření cigaret a pití alkoholu v České republice* [online]. 2008 [cit. 2015-03-17]. ISBN 80-7071-230-9. s. 10. Dostupné také z: http://www.szu.cz/uploads/documents/czsp/aktuality/Koureni_20a_20Alkohol.pdf
21. ŠIMON, Jaroslav. *Doporučené postupy pro praktické lékaře: Tabakismus*. Česká lékařská společnost Jana Evangelisty Purkyně, 2002. Dostupné také z: <http://www.cls.cz/dp>
22. Umístění reklamy na tabákové výrobky v provozovně. 2009. *Zdravotnictví a právo*. **13**(11): 32-34. ISSN 1211-6432.
23. VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na Radě říšské zastoupených se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí Koruny České*. Praha: F. X. Veselý, 1899, 986 s.
24. VETEŠNÍK, Pavel, JEMELKA, Luboš. *Ochrana před škodlivými vlivy tabáku, alkoholu a návykových látek. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-399-8. 352 s.

25. WAGNEROVÁ, Eliška. *Listina základních práv a svobod: Komentář*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 906 s. ISBN 978-80-7357-750-6.
26. WINTER, Filip. *Právo a reklama v praxi*. Praha: Linde, 2007. ISBN 80-7201-654-7.
27. *Zákoník práce: prováděcí nařízení vlády a další související předpisy s komentářem k 1.1.2015*. Olomouc: Anag, 2015.

Elektronické zdroje

1. Alarmující zpráva: Polovinu předškoláků ohrožuje toxický kov. *Aktuálně.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/alarmujici-zprava-predskolaci-maji-ledviny-ohrozeny-kadmiiem/r~35aa3d62f27a11e4ba38002590604f2e/>
2. Anti-tobacco movement in Nazi Germany. *Wikipedia* [online]. 2009 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/Anti-tobacco_movement_in_Nazi_Germany?oldid=319254846
3. Čechům vadí kouření v restauracích stále víc. *Ipsos* [online]. 2015 [cit. 2015-05-31]. Dostupné z: <http://www.ipsos.cz/cechum-vadi-koureni-v-restauracich-stale-vic/>
4. Čísla a fakta o kouření. In: [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.exnico.com/cisla-a-fakta-o-koureni/>
5. Daně a kouření - kolik peněz získá stát za prodej cigaret a tabáku za rok. *Kuřáková plíce* [online]. 2012 [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.kurakovaplice.cz/koureni_cigaret/poradna/353-dane-a-koureni-kolik-penez-ziska-stat-za-prodej-cigaret-a-tabaku-za-rok.html
6. Das Berliner Nichtrauchererschutzgesetz. *Berlin.de* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.berlin.de/lb/drogen-sucht/gesetze/nichtraucherschutzgesetz/berliner-nichtraucherschutzgesetz/>
7. Doporučené postupy ve snižování výskytu a účinku rizikových faktorů z nevhodného způsobu života. *Kurs podpory zdraví*[online]. [cit. 2015-06-07]. Dostupné z: http://www.khshk.cz/e-learning/kurs6/kapitola_113__doporuen_postupy_ve_sniovn_vskytu_a_inku_rizikovch_faktor_z_nevhodnho_zpsobu_ivota.html
8. Elektronická cigareta - princip, historie, škodlivost, další informace. In: *Kuřáková plíce* [online]. 2012 [cit. 2015-04-14]. Dostupné z: http://www.kurakovaplice.cz/koureni_cigaret/odvykani/elektronicka-cigareta-a-dymka/73-elektronicka-cigareta-princip-historie-skodlivost-dalsi-informace.html

9. FENDRYCHOVÁ, Michaela. Reklama, sponzorství a jejich vliv na podobu Formule 1. In: *Svět formule* [online]. 2016 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.svetformule.cz/clanek/4380-Reklama-sponzorstvi-a-jejich-vliv-na-podobu-Formule-1/>
10. Formula One sponsorship liveries. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001- [cit. 2016-02-16]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Formula_One_sponsorship_liveries
11. Gesetz zum Schutz der Gesundheit. *Abnr.de* [online]. 2010 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.abnr.de/files/gesundheitschutzgesetz.pdf>
12. Gesetz zum Schutz von Nichtraucherinnen und Nichtrauchern in Nordrhein-Westfalen. *Landtag Nordrhein-Westfalen* [online]. 2007 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://www.landtag.nrw.de/portal/WWW/GB_II/II.2/Gesetzgebung/Aktuell/01_Aktuelle_Gesetzgebungsverfahren/NiSchG.jsp
13. Jak předcházet požáru při kouření? *Hasičský záchranný sbor Jihomoravského kraje* [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: <http://www.firebrno.cz/vase-cesty-k-bezpeci/jak-predchazet-pozaru-pri-koureni>
14. Jugendschutzgesetz. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [online]. [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: <http://www.gesetze-im-internet.de/juschg/>
15. KOPECKÝ, Josef. Zákon zakáže kouřit v hospodě. Nebudu to vetovat, ujišťuje kuřák Zeman. *IDnes.cz* [online]. 2015 [cit. 2015-06-03]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/zakon-zakaze-kourit-v-hospode-nemecek-se-vzdal-fondu-prevence-koureni-1ep-/domaci.aspx?c=A150603_061217_domaci_kop#utm_source=sph.idnes&utm_medium=richtext&utm_content=clanek-box
16. KOZÁKOVÁ, Eliška. ANALÝZA: Kouření a úmrtnost v EU a ČR. In: [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=530
17. List of Smoking Bans. *Wikipedia* [online]. 2014 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_smoking_bans

18. MINISTERSTVO ZDRAVOTNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Zdraví 2020. Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí: Příloha č. 1.* 2014, 181 s. Dostupné z: http://www.mzcr.cz/Verejne/obsah/zdravi-2020_3016_5.html
19. Odpolední Radiožurnál s Hankou Shánělovou. *Český rozhlas Radiožurnál* [online]. 2015, 24. 9. 2015, 17:23 [cit. 2015-09-24]. Dostupné z: <http://prehraovac.rozhlas.cz/audio/3478700>
20. Plán zakázat kouření jen tam, kde se vaří, ministerstvo stáhlo. In: [online]. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/293556-plan-zakazat-koureni-jen-tam-kde-se-vari-ministerstvo-stahlo/>
21. SLÍŽ, Miroslav, BERGEROVÁ, Sabina, PRCHLÍK, Václav, HOLANOVÁ, Šárka. *Zákon o zákazu kouření v restauracích uchrání před závislostí 30% nezletilých kuřáků* [online]. Fakulta sociálních věd UK. Katedra marketingové komunikace a public relations. 2013-01-29. s. 5. [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: http://markething.cz/files/TZ_Ipsos_FSV%20UK_Kou%C5%99en%C3%AD%20mlad%C3%BDch%20lid%C3%AD_29_01_2013.pdf
22. Smokefree Legislation. *Action on Smoking and Health* [online]. 2015 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z: http://ash.org.uk/files/documents/ASH_119.pdf
23. SmokeFree Map. *Smoke Free Partnership* [online]. [cit. 2015-06-03]. Dostupné z: <http://www.smokefreepartnership.eu/map/index.html>
24. STRNAD, Martin. "Zákaz tabákové reklamy" aneb jak je to doopravdy... In: *EPrávo* [online]. 2002 [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakaz-tabakove-reklamy-aneb-jak-je-to-doopravdy-17107.html>
25. ŠIMÁNEK, Vít. Poslanci odmítli omezení kouření. Sobotka svolá koaliční radu kvůli hlasům ANO. In: *Česká televize* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1796279-zive-poslanci-odmitli-omezeni-koureni-podle-nemecka-ano-hrube-porusilo-koalici>
26. TOMÁŠ, Miroslav. Vedlejší efekty tabákového průmyslu: Nepříjemná pravda o tabákovém průmyslu. *Exkuřáci: Společně k nezávislosti* [online]. 2013,

- 11.5.2013 [cit. 2015-10-15]. Dostupné z:
<http://www.exkuraci.cz/novinky/vedlejsi-efekty-tabakoveho-prumyslu.aspx>
27. Vláda schválila "nový" protikuřácký zákon. Povolí e-cigarety i vodní dýmky, kuřárny ale nikoliv. In: *Hospodářské noviny* [online]. Česká republika, 2016 [cit. 2016-06-05]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-65311390-vlada-jednomyslne-schvalila-protikuracky-zakon>
28. W. FETTER, Richard. Zákaz kouření na pracovišti. *Epravo.cz* [online]. 2012 [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/zakaz-koureni-na-pracovisti-81704.html>
29. Zakon o ogranicavanju upotrebe duvanskih proizvoda. *Vlada Crne Gore, Agencija za duvan* [online]. 2014 [cit. 2015-06-04]. Dostupné z:
<http://www.aduvan.co.me/Dokumenti/Zakoni/Zakon%20o%20ogranicavanju%20upotrebe%20duvanskih%20proizvoda.pdf>

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je právní úprava užívání tabákových výrobků v České republice. Práce vychází ze současných legislativních změn týkajících se ochrany zdraví před působením tabákových výrobků.

V práci jsem popsala vývoj přístupu ke kouření a zákazů kouření, současně účinnou a nově připravovanou právní úpravu regulující užívání tabákových výrobků, přestupky a správní delikty související s tabákovými výrobky, souvislost mezi regulací užívání tabákových výrobků a lidskými právy a svobodami, právní úpravu Evropské unie a několika vybraných států.

V úvodu vysvětluji svůj pohled na současnou protikuřáckou právní úpravu v České republice. Snažím se nastínit, jaké problémy současná úprava přináší a jaké má nedostatky. První kapitola vysvětluje postoj společnosti v průběhu času, můžeme vidět, že kouření se velmi rychle stalo „normálním“ a státy se ho vůbec nesnažily kontrolovat. Druhá část srovnává lidskou svobodu a právo na zdraví. Další kapitoly obsahují současnou právní úpravu v České republice – přestupky, reklamu a další její součásti, zejména pak aktuální novelu zákona o potravinách a tabákových výrobcích, která přinesla novou vizuální podobu tabákových výrobků, zejména co do varování umístěných na těchto výrobcích. Vysvětluji pojmy související s danou problematikou, závazky vůči Evropské unii a mezinárodním organizacím. Jedna kapitola také přináší dvě alternativy plánovaných změn protikuřácké právní úpravy – jeden zcela nový tabákový zákon ve dvou podobách a jednu dílčí novela současného tabákového zákona, která s příchodem vládního návrhu zůstala upozaděna.

V závěru se snažím předložit nějaké nápady na změny a zhodnotit současnou situaci a možný budoucí zákon, jehož tvůrcem je ministerstvo zdravotnictví, a změny, jimiž během své tvorby a schvalování prošel.

Vzhledem k aktuální situaci v této oblasti práva a postoji velké části společnosti věřím, že se můžeme vyrovnat zbytku Evropy v preventivní péči o zdraví obyvatelstva a účinně chránit děti a mládež před tím, aby začínaly s kouřením.

Abstract

The subject of this diploma thesis is anti-smoking legislation in the Czech republic. This diploma thesis results from contemporary legislative changes regarding health protection against using the tobacco products.

I described history of smoking and smoking bans, actually active and prepared legislation regulating using the tobacco product, offenses and misdemeanors, definitions, connections of smoking bans and human rights and liberties, legislation of the European Union and some European states.

In the introduction I explain my view on the actual anti-smoking legislation in the Czech republic. I try to delineate, which problems actual legislation brings and which deficits it has. The first chapter explains attitude of the society to smoking during the time, we can see, that smoking began being „normal“ quite fast, and states did not reduce it at all. The second part compares human liberty and right to health. Next chapters contain actual legislation in the Czech republic – offenses, advertising and especially current change of act editing packaging and warning. I explain terms and definitions, commitments to the EU and international organisations. One chapter also brings two planned changes of the Czech anti-smoking legislations – there are one completely new law and one sectional change of the current law, which is outdated at this moment.

In the conclusion I tried to propose some ideas and valorize actual situation and possible future law made by Ministry of Health and how it was changed.

In view of actual situation in this section of law and the attitude of large part of society I trust, that we can put up the rest of Europe and take care about the health of population and protect the children and youth before beginning with smoking effectively.

Regulace užívání tabákových výrobků – Regulation of using tobacco products

Klíčová slova

kouření – tabákové výrobky – tabákový zákon

Key words

smoking – tobacco products – tobacco law